

Ruutinkosken luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma

Luontotieto Keiron Oy

Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 5/2008

Luontotieto Keiron Oy

Ruutinkosken luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma

Helsingin kaupungin ympäristökeskus
Helsinki 2008

Kannen kuva: © Ympäristökeskuksen kuva-arkisto / Pira Cousin

ISSN 1235-9718
ISBN 978-952-223-134-5
ISBN (PDF) 978-952-223-135-2

Painopaikka: Kopio Niini Oy
Helsinki 2008

Sisällysluettelo

Tiivistelmä	2
Sammandrag	3
1 Johdanto	4
2 Aineisto ja tutkimusmenetelmät	5
2.1 Selvitysalueen sijainti	5
2.2 Käytössä ollut aineisto	5
2.3 Maastomenetelmät ja kartoittajat	5
2.3.1 Elinympäristöt ja kasvillisuus	6
2.3.2 Linnuston reviirikartoitus menetelmänä	6
2.3.3 Lintulaskennat Ruutinkoskella	7
2.3.4 Touko- ja kesäkuun sääolot linnuston kannalta	7
2.3.5 Virkistys	7
3 Alueen yleispiirteet	8
3.1 Kasvillisuus	8
3.2 Linnusto	9
3.3 Uhanalaiset ja arvokkaat lajit	10
3.4 Virkistysarvot ja kävijät	11
4 Kasvillisuuskuvioiden kuvaukset	12
5 Suunnitelma	19
5.1 Kasvillisuuden huomioiminen suunnittelussa	19
5.2 Linnuston huomioiminen suunnittelussa	20
5.3 Hoidon tavoitetilä	20
5.4 Käytön ongelmakohdat	21
5.5 Käytön tavoitetilä	22
5.6 Hoidon keinot	22
5.6.1 Opastus ja tiedotus	23
5.6.2 Polkuverkosto	23
5.6.3 Kalastuksen ohjaaminen	24
5.6.4 Rakenteiden huolto	25
5.6.5 Niittyjen hoito	27
5.6.6 Vierasperäiset lajit	31
5.6.7 Puuston hoito	32
5.7 Aikataulu	34
5.8 Kustannukset	34
5.9 Seuranta	37
5.9.1 Kulumisen seuranta	37
5.9.2 Rakenteiden korjaus	37
5.9.3 Vierasperäiset lajit	37
5.9.4 Luontotutkimus	37
Lähteet	38
Liitteet	
Liite 1. Lajilista, putkilokasvit, linnuston parimääräarviot, muut eläimet	
Liite 2. Rauhoitusmääräykset	
Kartta 1. Elinympäristöjen rajausta, numerointi ja luonnonsuojelualueen rajausta	
Kartta 2. Linnustohavaintojen sijainti, runsaat lajit	
Kartta 3. Linnustohavaintojen sijainti, huomionarvoiset lajit ja yölaulajat	
Kartta 4. Nykyiset toiminnot	
Kartta 5. Suunnitellut toiminnot ja rakenteet	

Tiivistelmä

Ruutinkoski on yksi Helsingin harvoista koskista ja arvokkaan koski- ja lehtoluonnon takia se rauhoitettiin vuonna 1990. Ruutinkosken suojelualue sijaitsee Helsingin ja Vantaan rajalla Haltialan tilan lähellä. Se on osa laajaa Haltialan ulkoilumetsää ja peltoaukeita. Alueen koko on noin 8,5 ha.

Tämä hoito- ja käyttösuunnitelma päivittää vuonna 1988 laadittua suunnitelmaa. Sen tarkoituksena on edistää luonnon suojelua esittämällä keinoja vieraiden lajiin poistamiseen ja vierailijoista johtuvan kulumisen vähentämiseen.

Ruutinkoskella esiintyy tuoretta ja kosteaa lehtoa, tuoreita ja kosteita niittyjä, rehevä lammikko ja rantakasvillisuutta. Sen putkilokasvilajisto on monipuolinen ja sisältää mm. lehtolajeista kevätkukkijaa keltavuokkoa ja vaateliasta mustakonnanmarjaa ja rannan kasveista harvinaisehkoa purolitukkaa ja Helsingissä uhanalaista kilpukkaa. Lajistossa on useita vierasperäisiä lajeja, joista osa on istutettu ja osa alueelle levinneitä. Esimerkkinä voidaan mainita pellon reunan hopeapaju ja lehdossa nopeasti leviävät kanukat sekä joen kautta niityille levinnyt pajuasteri.

Ruutinkosken linnusto on hyvin lajirikas ja parimäärä erittäin runsas. Merkille pantavia lajeja ovat liejukana, kuhankeittäjä ja suuri määrä luhtakerttusia. Monipuolinen lintulajisto kuvastaa alueen puuston ja pensaston rehevyyttä ja alkavaa niittyjen umpeenkasvua.

Ruutinkosken käytön ja hoidon ongelmia ovat ulkoilijoista ja kalastajista johtuva rantojen ja rinteiden kuluminen, niittyjen umpeenkasvu hoidon puutteessa sekä vierasperäisten lajien runsaus ja kilpailukyky kotimaisten lajien kustannuksella.

Hoidon päätavoitteina on vähentää kulumista ja suojella alkuperäistä luontoa. Kulkua ohjataan parantamalla opasteita ja viitoitusta. Rantojen kulumista rajoitetaan vähentämällä sallittujen kalastuspaikkojen määrää kuudesta neljään. Kalastusta on tarkoitus tulevaisuudessa ohjata koskikohtaisella kalastusluvalla ja valvonnalla. Kotimaista lehto- ja niitty-ympäristöä suojellaan poistamalla tehostetusti kilpailukykyisiä vierasperäisiä lajeja. Niityt pyritään pitämään avoimina aloittamalla niiden laidunnus nautakarjalla tai sekakarjalla. Mikäli laiduntamista ei voida järjestää alueelle, niittyjen annetaan kasvaa umpeen, jolloin alueelle muodostuu aikanaan lisää lehtoa.

Sammandrag

Grotensfors är en av Helsingfors fåtaliga forsar och tack vare sin värdefulla fors- och lundnatur fredades den år 1990. Grotensfors skyddsområde är beläget vid gränsen av Helsingfors och Vanda i närheten av Tomtbacka gård. Det är en del av Tomtbacka vidsträckta friluftsområde och åkerlandskap. Områdets storlek är ca 8,5 ha.

Denna skötsel- och nyttjandeplan uppdaterar planen från år 1988. Dess målsättning är att befrämja naturskyddet genom att framföra medel för borttagandet av främmande arter och minskandet av slitage orsakat av besökare.

I Grotensfors förekommer frisk och fuktig lund, friska och fuktiga ängar, en frodig göl och strandvegetation. Dess kärlväxtflora är mångsidig och bland lundarter förekommer bl.a. den vårblostande gulsippan och den krävande trolldruvan och bland strandväxterna den något sällsynta bäckbräsman och det i Helsingfors hotade dybladet. I floran finns ett flertal främmande arter, varav en del planterats på området och en del har spritt sig dit. Som exempel kan nämnas silverpilen i åkerkanten och kornellerna som snabbt breder ut sig, och videastern som spritt sig till ängen via ån.

Fågelfaunan i Grotensfors är mycket artrik och parantalet är synnerligen högt. Beaktansvärda arter är den småfläckiga sumphönan, sommargyllingen och det stora antalet kärrsångare. Den mångsidiga fågelfaunan återspeglar trädbeståndets och buskskiktets frodighet och den begynnande igenväxningen av ängarna.

Problem i användningen och skötseln av Grotensfors är slitaget av stränder och branter orsakad av besökare och fiskare. Problem medförs även av ängarnas igenväxning orsakad av brist på vård, den stora mängden främmande arter och deras höga konkurrenskraft till nackdel för de inhemska arterna.

Huvudmålsättningarna för skötseln är att minska på slitaget och att skydda den ursprungliga naturen. Passage styrs genom att förbättra informationstavlor och vägvisare. Slitage på stränderna begränsas genom att minska antalet tillåtna fiskeplatser från sex till fyra. Fisket ska i framtiden styras genom ett till forsen bundet fiskelov samt övervakning. Inhemsk lund- och ängsnatur skyddas genom att på ett effektivare sätt ta bort främmande, konkurrenskraftiga arter. Ängarnas öppenhet strävas att upprätthållas genom att inleda bete med nötboskap eller blandboskap. Ifall bete inte kan ordnas, låter man ängarna växa igen, så att lunden så småningom breder ut sig.

1 Johdanto

Ruutinkoski on Helsingin harvoja koskia ja luonnoltaan ainutlaatuinen. Luonnonarvojen vaalimiseksi Ruutinkosken luonnonsuojelualue perustettiin vuonna 1990. Ruutinkoski kuuluu valtakunnalliseen lehtojensuojeluohjelmaan. Ruutinkoskella on arvokas kalasto, joka on monipuolistunut Vantaanjoen veden laadun parantuessa. Alueella on monipuolinen ja erikoinen linnusto, jonka tiheys on valtakunnallisestikin katsottuna korkea. Alueen keskellä sijaitsevissa lammissa esiintyy sudenkorentoja ja muita rehevien vesien selkärangattomia. Ruutinkosken elinympäristöt vaihtelevat lehdestä puoliavoimeen kasvillisuuteen, tuoreisiin niittyihin ja luhtiin. Elinympäristöt ovat jatkuvassa muutoksessa johtuen etenkin joen vedenkorkeuden vaihtelusta ja tulvista.

Alue on vanhaa kulttuurimaisemaa, joka liittyy läheisiin Haltialan ja Niskalan tiloihin. Edellisessä hoito- ja käyttösuunnitelmassa kerrotaan: "Kosken rannalla on 1700-luvun lopulla ollut saha, mylly ja muitakin rakennuksia. Nykyiset alavat niityt olivat veden alla, sillä joen vesi oli korkeammalla. Rantatörmän niittyjä käytettiin laidunnukseen ja niiltä niitettiin luonnonheinää karjalle. Kun vesi joessa myöhemmin laski, väheni kosken voima. Mylly ja saha lopettivat toimintansa." (Helsingin kaupunki 1988)

Ruutinkoskella kasvaa vaihteleva joukko istutettuja vierasperäisiä ja kulttuuritaustaisia lehtipuita ja pensaita. Näistä arvokkain on kynäjalava, jonka iäksi on aiemmassa hoito- ja käyttösuunnitelmassa arvioitu noin 200 vuotta. Saarnien, hopeapajun, salavan ja vaahteroiden alkuperä saattaa olla Niskalan arboretumin ja tilan perustamisen aikakaudelta. Alueella oli rippikoululeiritoimintaa 1960-luvulla. Toimintaa varten alueelle tehtiin kaivo, ja sen yhteydessä istutettiin mm. hopeapajua, valkokuusta ja lumimarjakanukkaa (Helsingin kaupunki 1988).

Ruutinkoski on ilmeisesti aiemmin ollut avointa laidunnettua rantaniittyä. Niittyjä ei ole hoidettu useaan vuosikymmeneen, ja ne ovat nyt kasvamassa umpeen. Ilman pitkäjänteistä hoitoa Ruutinkosken niityistä kehittyy tiheää lehtipuuvaltaista lehtoa ja pajuluhtaa. Maisemakuva alueella on muuttumassa, koska näkymät ovat sulkeutumassa. Jos alueesta annetaan kehittyä pusikkoinen luhta ja lehto, lajisto muuttuu ja osa luonnonarvoista häviää. Tällä hetkellä lintulajisto ilmentää pensoittumisvaihetta, koska alueella pesii runsaslukuinen luhtakertuskanta. Luhtakertukset häviävät pensaikon sulkeuduttua.

Ruutinkoski on melko vilkkaassa virkistyskäytössä. Alueella käy ulkoilijoita, kalastajia, luontoharrastajia, melojia ja myös pyöräilijöitä. Käyttöä on ohjattu vuonna 1988 valmistuneella hoito- ja käyttösuunnitelmalla, jota on tarkoitettu päivittämään tällä vuosina 2004–2005 laaditulla ja 2007 täsmennetyllä suunnitelmalla. Edellisen suunnitelman tavoitteena oli esitellä alueen luontoa opasteiden avulla ja ohjata kulutusta reitistön avulla. Tämän suunnitelman tavoitteena on erityisesti puuttua alueen ongelmiin kuten kulumiseen ja vieraiden kasvilajien leviämiseen. Ongelmiksi on myös katsottu tulevaisuudessa todennäköisesti kasvava kalastuspaine ja sen vaikutus vesiluontoon sekä niittyjen umpeenkasvu.

Haltialan Ruutinkosken hoito- ja käyttösuunnitelma on laadittu Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen toimeksiannosta Luontotieto Keiron Oy:ssä, jossa työstä on vastannut biologi FM Susanna Pimenoff. Työtä ovat ympäristökeskuksessa ohjanneet ympäristötarkastaja Raimo Pakarinen ja vs. ympäristötarkastaja Pekka Paaer. Ohjausryhmään ovat kuuluneet luontoasiantuntija Tuuli Ylikotila raken-

nusvirastosta, maisema-arkkitehti Jyri Hirsimäki ja tutkija Liisa Kuokkanen-Suomi kaupunginsuunnitteluvirastosta, ulkoilupäällikkö Arvo Tossavainen liikuntavirastosta ja ylitarkastaja Leena Eerola Uudenmaan ympäristökeskuksesta. Raportin tulosteita ja sähköisiä versioita, paikkatietoaineistoja ja valokuvia säilytetään Helsingin kaupungin ympäristökeskuksessa. Helsingin kaupungin ympäristölautakunta hyväksyi suunnitelman 6.11.2007.

2 Aineisto ja tutkimusmenetelmät

2.1 Selvitysalueen sijainti

Ruutinkosken luonnonsuojelualue eli selvitysalue sijaitsee Pohjois-Helsingissä Vantaanjoen varressa lähellä Haltialan tilaa. Luonnonsuojelualueen raja kulkee Vantaanjoen uoman keskellä kaupunginrajan mukaisesti. Helsingin rajanaapuri Vantaa on suojellut omalta osaltaan Ruutinkosken vesistöä ja rantaa. Ruutinkoski on osa laajaa Haltialan ulkoilualueutta ja Haltialan peltomaisemaa. Ulkoilualueella on suojeltu myös Haltialan aarnialue ja Pitkähäkin rinnelehto. Ruutinkoskea lähimpänä sijaitseva luonnonsuojelualue on Niskalan arboretum eli puulajipuisto. Ruutinkosken luonnonsuojelualueen raja esitetään liitekartalla 1. Sen pinta-ala on 8,5 ha.

2.2 Käytössä ollut aineisto

Käytössä ollut kartta-aineisto on saatu Helsingin kaupungin ympäristökeskukselta sähköisessä muodossa. Sähköisiä karttoja on ollut kahdenlaisia: vektorikartta ja rasterikartta, joka on vektorikarttaa suuripiirteisempi. Liitekartoissa käytetään vektoriaineistoa, koska rasterikartassa luonnonsuojelualueen leveä raja on vaikeuttanut esim. lintuhavaintojen selkeää esittämistä. Kartat eivät ole täysin päällekkäisiä, mm. rantaviiva on eri kohdissa eri aineistoissa. Käytetty koordinaatisto on Helsingin oma koordinaatisto, jossa origo on Kallion kirkontorni. Kaikki paikkatietoaineistot ja kartta-tulosteet on luotu MapInfo 7.0 -ohjelmassa.

Ruutinkoskesta on ollut käytettävissä melko niukasti kirjallisuutta. Pääasiallisena tietolähteenä on käytetty kesällä 2004 tehtyjä maastotutkimuksia. Tärkein tausta-aineisto on saatu edellisestä hoito- ja käyttösuunnitelmasta (Helsingin kaupunki 1988). Helsingin kaupungin luontotietojärjestelmästä on myös saatu tietoja alueen kasvillisuudesta, linnustosta ja eläimistöstä (Luontotietojärjestelmä).

2.3 Maastomenetelmät ja kartoittajat

Alla on esitelty luontoarvojen tutkimiseen käytettyjä menetelmiä. Maastotutkimuksia tekivät kasvillisuudesta FM Hanna Johansson ja linnuista FM Johan Ekroos ja FM Heidi Björklund. Kaksi ensiksi mainittua kirjoittivat tämän raportin biotooppikuvaukset ja lintutulokset.

2.3.1 Elinympäristöt ja kasvillisuus

Kasvillisuusinventoinnin tarkoitus on ollut laatia Ruutinkosken luonnonsuojelualueen kasvillisuudesta kuviokartta sekä kuvailla kuvioiden kasvillisuutta. Kuvailut on tehty palvelemaan alueen hoidon ja käytön suunnittelua. Inventointi on tehty käymällä maastossa ja tutkimalla aikaisempia selvityksiä. Ruutinkosken luonnonsuojelualueelle vuonna 1988 tehtyä hoito- ja käyttösuunnitelmaa on käytetty tausta-aineistona tässä inventoinnissa.

Maastossa käytiin useita kertoja vuonna 2004. Maastopäivät olivat 13.5., 10.6, 15.6, 16.6, 17.6, 21.6 ja 22.7. Yhteensä maastossa käytettiin aikaa noin 32 tuntia. Maastossa rajattiin kuviot ja kuvailtiin niiden kasvillisuutta. Rajaukset tehtiin elinympäristön perusteella käyttäen hyväksi kirjallisuudessa käytettyä luokittelua (Alanen ym., 1995, Kuusipalo 1996, Laine ym. 1998, Pykälä ym. 1994). Maastokarttana käytettiin karttaa mittakaavassa 1:2 000.

Kasvillisuuskuvaauksissa on kuvailtu kasvillisuustyyppiä, puustoa, pensastoa, valitsevia kasvilajeja ja mainittu kuviolle erityiset ominaisuudet kuten erikoiset ja harvinaiset kasvilajit. Mikäli kuviolla on havaittu paljon kulumista ja roskaamista, on sekin kirjattu. Puuston rakenteen kuvailussa on käytetty seuraavaa jakoa: ylin latvuserros, aluspuut, alikasvos ja pensasto. Ylin latvuserros käsittää ylimmän yhtenäisen latvuserroksen puut. Aluspuut ovat ylintä vallitsevaa latvuserrosta selvästi alempana olevia. Alikasvokseen kuuluvat puut ovat aluspuita matalampia, mutta yli kaksi metriä korkeita. Pensastoon kuuluvat kaikki pensaats sekä puut, jotka ovat alle kaksi metriä korkeita. Ruutinkosken suojelualueella metsä on suurimmaksi osaksi monirakenteista eikä rakennetta siksi ole erityisemmin mainittu puuston kuvailuissa. Puiden kokoa kuvaillaan sanoilla keskikokoinen, järeä ja kookas.

2.3.2 Linnuston reviirikartoitus menetelmänä

Pesimälinnuston selvitys reviirikartoituksella on menetelmänä varsin työläs ja aikaavievä, mutta selvitettävän alueen ollessa pieni menetelmä on hyvinkin tehokas. Kartoitettava alue käydään läpi mahdollisimman tarkasti, ja kaikki pesintään tai reviiriin viittaavat havainnot merkitään maastossa kartalle. Metsäympäristössä suositellaan kahdeksan käyntikertaa pesimäkautta kohden (Koskimies ja Väisänen 1988). Tätä noudattamalla minimoidaan tulkintavaiheeseen liittyvää epävarmuutta, koska saman elinpiirin linnut havaitaan maastossa usealla kierroksella. Neljän kierroksen laskentojen perusteella saadaan kuitenkin hyvä yleiskuva etenkin pienialaisen alueen linnustosta eritoten kun laskentakausi kattaa sekä hieman aikaisempien pesijöiden että kesän kynnyksellä alueelle saapuvien lajien aktiivisen laulukauden. Reviirikartoituksen metodiikkaa on yksityiskohtaisemmin esitetty toisaalla (esim. Koskimies ja Väisänen 1988, Koivula ja Yrjölä 2004).

Linnustonselvityksen reviirimääriä tarkasteltaessa on syytä pitää mielessä, että reviirikartoitus on otantamenetelmä eikä sen avulla koskaan saavuteta täyttä varmuutta tutkittavan alueen linnustosta. Tulos on toistettavissa olevan laskentamenetelmän avulla alueen linnustosta saatu arvio, jonka tarkkuus on tarkoitukseensa hyvin soveltuvaa korkeaa tasoa.

2.3.3 Lintulaskennat Ruutinkoskella

Lintulaskennat tehtiin 12.5.–14.6.2004 neljästi reviirikartoitusmenetelmää sovelletusti noudattaen. Koska yölaulajat muodostavat olennaisen osan Ruutinkosken linnustosta, kaksi käynneistä tehtiin yöllä (29.5., 1,5 h ja 14.6. 1,5 h). Aamukierrokset laskettiin 12.5. (3,5 h) ja 13.6. (3 h). Maastotyön tekivät FM Heidi Björklund ja FM Johan Ekroos. Laskentojen aikana tarkasteltava alue pyrittiin kulkemaan läpi mahdollisimman tarkkaan siten, että reviirillä olevan linnun havaitseminen ainakin periaatteessa tuli mahdolliseksi. Maastossa kerätyn aineiston pohjalta alueella pesivien lintujen laji- ja reviirimäärä tulkittiin yhdistämällä kaikkien kierosten tulokset.

Yölaulajien oikullisen äänessä olon takia on mahdollista, ettei kaikkia reviireitä ole laskennoissa löydetty. Tähän vaikuttavat olennaisesti myös sääolot. Laskentojen ajankohta ei kata kaikkien Suomessa pesivien lajien aktiivisinta ääntelyjaksoa. Alueen vallitsevan kasvillisuuden ja pienen koon takia tietyt lajit kuten töyhtötiainen, käpylinnut, pöllöt ja päiväpetolinnut tuskin pesivät Ruutinkoskella. Etelä-Suomen myyräkantojen tiedetään myös olleen hyvin alhaisella tasolla keväänä 2004.

2.3.4 Touko- ja kesäkuun sääolot linnuston kannalta

Sääolojen ajallisen vaihtelun johdosta laskentatuloksiin liittyy aina epävarmuutta. Loppukevään sääolosuhteet vaikuttavat suoraan monen lintulajin kannan kokoon. Erityisesti yölaulajien runsaus vaihtelee suuresti vuodesta toiseen muutonaikaisen sään funktiona. Siten esimerkiksi satakielen tai luhtakerttusen tiheys vaihtelee paikallisesti varsin paljon vuodesta toiseen. Lisäksi monet yölaulajakoiraat lopettavat laulamisen miltei heti pariuduttuaan, mutta pari on vielä ainakin periaatteessa havaittavissa reviirikartoituksissa, sillä pariskunta varoittelee innokkaasti pesän rakennusvaiheessa.

Vuonna 2004 toukokuun ensimmäinen viikko oli hyvin lämmin kaakkoisten ilmavirtauksien vallitessa. Kuitenkin 9.5. sää viileni huomattavasti pohjoisen kylmänpurkauksen johdosta. Sää pysyi verraten viileänä aina toukokuun loppuun asti. Kesäkuu oli Suomen eteläosissa selvästi keskimääräistä koleampi aina juhanuksen alusviikolle. Näin pitkä yhtämittainen viileä säätyyppi on varmasti vaikuttanut ainakin myöhään saapuvien yölaulajien runsauteen Suomessa ja todennäköisesti myös tarkasteltavan alueen osalta. Yölaulajien osalta tuloksiin tulee suhtautua varovaisesti.

2.3.5 Virkistys

Käytön ohjaamisen suunnitteluun olisi ollut hyödyllistä tietää alueella käyvien henkilöiden määrä ja laatua. Varsinaisia kävijälaskentoja tai tutkimuksia alueen käytöstä ei ollut saatavissa. Alue on kuitenkin ulkoilijoiden, varsinkin harrastajakalastajien, suosima virkistyskohde. Kartoittajat havaitsivat kävijäkunnassa ulkoilijoita, lapsiperheitä luontoretellä ja maastopyöräilijöitä.

3 Alueen yleispiirteet

3.1 Kasvillisuus

Ruutinkosken kasvillisuus on rehevää, monipuolista ja hyvin edustavaa. Elinympäristöjen kirjo on suuri: tuoretta ja kosteaa lehtoa, laajoja niittyalueita, pieni laikku laidunmaata sekä vesi- ja rantakasvillisuutta joen ja lampien yhteydessä. Pitkä kulttuurivaikutus näkyy kasvillisuudessa vierasperäisten ja kulttuurista hyötyvien kasvien runsautena.

Ruutinkoskella kasvaa vain lehtipuita: hoitamattomille lehdoille tyypillistä kuusetumista ei ole vielä tapahtunut. Osasyynä kuusten puuttumiseen ainakin alavalla maalla voi olla vuosittaiset jokitulvat, joita kuusi ei siedä. Harmaajalokuusta on aikoinaan istutettu alueelle (Helsingin kaupunki 1988), mutta sitä ei havaittu vuonna 2004 ja se lienee kokonaan hävinnyt.

Yleisin lehtotyyppi on vuohenputkityypin tuore lehto (AegT). Yleisimmät puulajit tuoreessa lehdossa ovat harmaaleppä ja tuomi. Tuomea on runkopuuna selvitysalueella runsaasti. Kookkaat vaahterat ovat valtapuuna länsiosan lehtokuvioilla. Haapa on runsas peltosaarekkeessa, muualla sitä on niukasti. Pihlajaa, raitaa ja tervaleppää kasvaa siellä täällä. **Saarnea** kasvaa parin yksilön voimin länsiosan rantametsissä. Keskikokoinen **vuorijalava** havaittiin lammikon läheltä ja kookas hopeapaju pellon reunasta. Puista mahtavin on noin 200 vuotta vanha, rauhoitettu **kynä-jalava**. Osa erikoisemmista puista on istutettuja, mutta jälkikäteen on hankala arvioida ovatko jotkin yksilöistä luontaisia tai istutetuista levinneitä. Vuoden 1988 hoito- ja käyttösuunnitelman mukaan alueelle on 1900-luvun alussa istutettu hopeapajua, salavaa, harmaajalokuusta, saarnia ja vaahteraa.

Lehdon yleisiä pensaita ovat tuomi, tertsuselja, taikinamarja, puna- ja mustaheukka. Harvinaisia pensaita ovat muutamana yksilönä esiintyvä **pähkinäpensas** ja ryteikköisessä rinnelehdossa kasvava pieni näsiä, paatsama sekä todennäköisesti istutettua alkuperää oleva **koiranheisi**. Kahdella kuviolla kasvaa runsaasti vierasperäisiä koristepensaita, joista erityisesti mustamarjakanukka levittäytyy runsaasti. Muutkin alueen kanukat ja tuomipihlajat ovat nopeita leviämään, mutta istutetut siperianhernepensas ja rusokuusama pysyvät hyvin paikallaan. Niityillä ja rannassa kasvaa erilaisia pajuja ja runsaasti tuomea.

Lehdon kenttäkerroksessa vallitsevat korkeakasvuiset lajit kuten vuohenputki ja nokkonen. Ruutinkosken edustavan lehdon erikoisuuksiin kuuluvat Helsingissä vaarantuneeksi luokiteltu **keltavuokko**, vaateliäs lehdon ilmentäjälaji **lehtopalsami** sekä keväällä tunnelmallisen vienosti kukkiva **pystykiurunkannus**. Rantalehdoissa kasvaa koristeellinen mukulaleinikki, huopaohdake ja myrkkyykeiso. Kulttuurin seuralaisia on melko runsaasti, mm. vanhan kulttuurin ilmentäjät keltamo ja rohtoraunioyrtti, sekä uuden ajan puutarhoista levinneet maahumala, rikkapalsami ja pajuasteri. Lounaista ja siten Suomessa harvinaisehkoa lehtolajia, **mustakonna-marjaa**, esiintyy Ruutinkoskella pienenä kasvustona. Lehtotähtimö kasvaa Haltialan lehdossa runsaana, mutta muualla Uudellamaalla se ei ole kovin tavallinen.

Ruutinkosken suojelualueelle on ominaista lehtojen lisäksi myös laajat ja avoimet rinnenitiyt, luhtaniityt sekä pajuluhdet vesistöjen läheisyydessä. Niittyjen valiolajistoon kuuluvat laitumella kasvava konnanleinikki, iso- ja pikkukäenrieska, pukin-

juuri, aholeinikki, nurmi- ja rohtotädyke, metsäkurjenpolvi ja särmäkuisma. Rinneniiityillä tosin vallitsevat korkeakasvuiset, umpeen kasvavan niityn tyypilliset ruohot ja heinät kuten koiranheinä. Laajoja kasvustoja muodostaa vierasperäinen pajuasteri, joka leviää kotimaisten lajien kustannuksella. Luhdissa on oma vuotuisia tulvia suosiva lajistonsa, mm. terttualpi, rohtovirmajuuri, mesiangervo, luhtavuohennokka. Huomionarvoisia lammen ympäristön lajeja ovat Helsingissä äärimmäisen uhanalaiseksi luokiteltu, vedenpinnalla kasvava **kilpukka** sekä upea kurjenmieikka. Maininnan arvoisia ovat myös luhdan tumma syyläjuuri, rannassa kasvava melko harvinainen **purolitukka** ja omana kasvustonaan esiintyvä, vaate-las saniainen, **kotkansiipi**.

Vuoden 2004 kartoituksessa havaittiin 155 putkilokasvitaksonia (liite 1).

3.2 Linnusto

Ruutinkoski tarjoaa monipuolisen kasvillisuutensa ansiosta otollisen pesimäalueen monelle lintulajille. Erityisesti viljelyalueisiin mieltyneet lajit, kuten keltasirkku, räkättirastas ja sepelkyyhky pesivät runsaina peltojen reunametsissä. Toisaalta lehtoalue on riittävän iso houkutellakseen alueelle metsälajejakin, kuten esimerkiksi peipon, pajulinnun, mustarastaan sekä tali- ja sinitiaisen. Linnustoltaan leimaa-antavinta alueelle ovat kuitenkin avoimet, pensaita siellä täällä kasvavat rantaniityt, jotka keräävät puoleensa monipuolisen yölaulajalajiston. Vaikka Ruutinkoski on pinta-alaltaan pieni, on se kuitenkin merkittävä linnuston monipuolista- ja Haltialan alueella.

Lintukartoituksissa (liite 1 ja karttaliitteet 2 ja 3) löydettiin 161 reviiriä ja 31 lajia Ruutinkosken alueelta (liite 1). Reviirimäärä on korkea kun otetaan huomioon, että selvitysalue on kooltaan vain noin 8,6 hehtaaria. Toisaalta osan runsaudesta voi selittää reunavaikutuksella, mikä voimistuu entisestään alueen pitkulaisten muodon takia.

Lintuyhteisön rakennetta luonnehtii yleisesti ottaen kohtalaisen korkea osuus sellaisia lajeja, jotka esiintyivät alueella vain yhden parin voimin (32 %). Kolme runsaslukuisinta lajia olivat keltasirkku, ruokokerttunen ja räkättirastas. Suojelualueen lehtipuuvaltainen eteläreuna rajoittuu peltomaisemaan, joka selittää keltasirkun ja räkättirastaan korkean reviiritiheyden. Yhdessä nämä metsänreunoissa pesivät peltolintulajit muodostavat 17 % koko alueen reviirimäärästä. Metsemme yleislajien peipon ja pajulinnun vastaava osuus yltää 11 %:iin. Kulttuuri- maiseman läheisyys vaikuttaa myös viherpeipon ja sepelkyyhkyn tiheyksiin.

Leimaa-antavaa Ruutinkosken linnustolle on kuitenkin yölaulajien runsaus. Ruokokerttusen lisäksi **satakieli** ja **luhtakerttunen** olivat runsaita. Satakieli hyötyy lehtimetsien pensaikkosisista reunaosista, ja luhtakerttusen suosima elinympäristö koostuu kosteahkoista ja rehevistä, mielellään nokkosta ja koiranputkea kasvavista niityistä, joilla siellä täällä kasvaa pensaikkaa. Luhtakerttunen esiintyy usein löyhissä tihentymissä, ja Ruutinkosken alueeseen laji näyttääkin olevan varsin mieltynyt. Sirkkalintuja ei alueella havaittu, kuten ei myöskään viitakerttusta. Vanhastaan tiedetään näidenkin lajien esiintyvän Ruutinkoskella ainakin suotuisina vuosina.

Ruutinkosken suojelualue rajoittuu pohjoislaidastaan Vantaanjokeen, ja vesistö antaa oman leimansa linnustolle. Rantasipi ja kalatiira suosivat rantojen tun-

tumia sekä erityisesti kosken kivikkoisia osia. Pajusirkku puolestaan esiintyy monenlaisilla kosteikoilla. Vesilinnuista sinisorsa, haapana ja telkkä esiintyvät alueella. Niittyalueen pensaikkoisen luonteen ansiosta pensaskertun ja punavarpusen löytää alueelta helposti.

Alueen metsäiset osat olivat tiaisten suosiossa. Sini- ja talitiainen hyötynevät Haltialan ja Niskalan monista talviruokintapaikoista. Alueen lehtomaisuuden ansiosta mustarastas oli runsas. Kultarintareviirejä löytyi kaksi, tosin suotuisimpien kevät-säiden vallitessa alueella kanta lienee runsaampikin. Tikkoja ei laskennoissa havaittu, vaikka alue ainakin periaatteessa voisi sisältää käpy- tai pikkutikan reviirin.

Talvella alueella tavataan **koskikaraa**. Havaintoja karoista on tehty myös Pitkäkosken kohdalla (Tringa ry:n sähköpostilista 2005).

Lintulajit ja reviirimäärät esitetään tarkemmin liitteessä 1.

3.3 Uhanalaiset ja arvokkaat lajit

Ruutinkoskella havaittiin kaksi uhanalaista kasvilajia; vaarantuneet **kynäjalava** ja **vuorijalava**. Vuoden 1988 hoito- ja käyttösuunnitelman mukaan alueella esiintyy silmälläpidettävää **ojatädykettä** (*Veronica beccabunga*), mutta sitä ei havaittu vuonna 2004 (Helsingin kaupunki 1988). Helsingissä uhanalaisiksi luokiteltuja lajeja ovat **keltavuokko** ja **kilpukka**, silmälläpidettäväksi **mustakonnanmarja** (Kurtto ja Helynranta 1998). Harvinaisia ja vaateliaita lehtolajeja edustavat mustakonnanmarja, **lehtopalsami**, **näsiä**, **pystykiurunkannus** ja **keltavuokko**. Muita arvokkaita lajeja ovat esim. **kotkansiipi** ja **purolitukka**.

Linnustossa havaittiin yksi uhanalainen laji, joka on vaarantunut (VU), **liejukana** (karttaliite 3). Vaarantunut **pikkutikka** pesi 2005 joen varrella Vantaan puolella (Vähämäki ja Rantalainen 2007) ja on todennäköistä, että myös Helsingin puoleinen ranta kuuluu linnun reviiriin. Joella kalastanut **kalatiira** on luontodirektiivin laji, mutta ei todennäköisesti pesi alueella.

Ruutinkoski on luokiteltu kaupungin luontotietojärjestelmässä I-luokan linnusto-alueeksi jo 1996–97 monipuolisen linnustonsa takia. Alueella tavattiin monipuolista pensaikkojen ja niittyjen peruslajistoa, mm. **luhtakerttunen**, **pensassirkkalintu**, **satakieli**, **pensastasku** ja keltavästäräkki. Tuolloin havaittiin myös viitakerttunen, viitasirkkalintu, peltosirkku, kultarinta, **pikkulepinkäinen**, **mustapääkerttu**, erityisesti suojeltava laji, sekä mahdollisesti myös **luhtahuitti**. Vuoden 2004 kartoituksessa ei yllä mainituista havaittu sirkkalintuja, viitakerttusta, pensastaskua tai pikkulepinkäistä. Toisaalta vuonna 2004 havaittiin harvinaisista lajeista **uuttukyyhky**, **liejukana** ja **kuhankeittäjä**.

Edellisessä hoitosuunnitelmassa on raportoitu linnustossa esiintyvän mm. satakieltä, luhta- ja ruokokerttusta, lehto- ja pensaskerttuja, luhtahuittia, ruisrääkkää ja liejukanaa.

Koskesta on aiemmin tehty havaintoja harvinaisesta **virtaluteesta** (*Aphelocheirus aestivalis*). Ruutinkoskelta on havaittu erittäin uhanalaista koskikorentoa **vantaankorria** (*Rhabdiopteryx acuminata*), jota on tavattu Suomesta vain Vantaan vesistöalueelta (Uhanalaisten lajien mietintö 1985).

Kuva 1. Ruutinkosken läntinen ja leveämpi koskijakso syysväreissä. Kuva: Susanna Pimenoff.

Koskessa on tavattu **ankyluskotiloa** (*Ancylus fluviatilis*), joka on Itämeren edeltäneen järvivaiheen tunnuslaji (Helsingin kaupunki 1988). Kotiloa esiintyy eristyneinä kantoina Etelä-Suomen jokien ja purojen pohjakiviin kiinnittyneinä. Lisäksi nilviäisistä on havaittu luonnonsuojelulain 49 § suojelema **vuollejokisimpukka** (*Unio crassus*) (Valovirta 2005).

Ruutinkoski on luokiteltu III-luokan lepakkoalueeksi (Luontotietojärjestelmä 2004). Alueella on havaittu pohjanlepakkoa ja vesisiippaa. Muita lepakkolajeja alueella tuskin esiintyy koskea ympäröivien laajojen peltoaukeiden takia.

3.4 Virkistysarvot ja kävijät

Ruutinkoskella virkistyskäyttö on monipuolista. Suurin osa alueen ihailijoista kulkee alueen reunalla pellolle muodostetulla polulla. Alueella käy tavallisia ulkoilijoita, lapsiperheitä ja luontoharrastajia. Sallittu polku kulkee alueen läpi ja jakaantuu lampien kohdalla, katso liitekarta 4 nykytilasta. Maastopyöräilijät ovat alueella tavallinen näky, vaikka pyöräily onkin kiellettyä.

Etenkin kalastajat suosivat aluetta, koska koskijaksoilla saa kalastaa uistimella ja perholla. Onginta on kiellettyä. Aiemmin onkimatojen kaivaminen rinteestä aiheutti lehtokasvillisuuden kulumista. Sallittuja kalastuspaikkoja on kuusi. Alueella on yksi laiturin kosken niskalla ja yksi pieni pitkospuusilta kalastuspaikalle, joka sijaitsee mantereeseen kytköksissä olevassa saarella. Kalastuspaikoilla 5 ja 6 on molemmissa yksi kielletty nuotiopaikka (ks. karta 4).

Olemassa olevia virkistyskäyttöä palvelevia rakenteita ovat rappuset, pitkospuut, taukopaikan penkit ja pöytä, kaiteet, luonnonsuojelualueen tolpat ja kyltit sekä jäteastiat. Ne on merkitty nykytilakartalle (liite 4).

Polkuja on paikkatiedoista mitattuna lähes 3 km:n verran sisältäen alueelle johtavat polut ja pellolla kulkevan polun. Varsinaisella luonnonsuojelualueella sijaitsevat polut on jaettu eri luokkiin: virallisiin ja epävirallisiin. Virallisia polkuja on lähes 500 metriä, josta esteettömiä on vajaa 200 metriä lehto-osassa. Pitkospuita on yhteensä 121 metriä ja rappusia on neljässä paikassa. Epävirallisia, kulutuksessa itsestään syntyneitä polkuja on 252 metriä.

4 Kasvillisuuskuvioiden kuvaukset

Kuvioiden numerointi ja rajausta esitetään kartalla 1.

1. Niityn reunametsä

Kuviolla on puuryhmiä ja niiden välissä vähän kosteaa niittyä. Puustossa on mm. vanha saarni sekä vaahteraa, pihlajaa ja tuomea. Kenttäkerrosta vallitsevat korkeat ruohot: vuohenputki, mesiangervo ja nokkonen. Muita kenttäkerroksen lajeja ovat lehtotähtimö, nurmipuntarpää, metsäkurjenpolvi, koiranputki, paimenmatara, ahomatara ja karhunputki.

2. Korkeakasvuinen niitty

Avoin, kostea niitty jolla kasvaa pieniä puu- ja pensasryhmiä. Harmaaleppä, raita, tuomi, kiiltopaju, terttuselja ja pähkinäpensaat muodostavat joitakin ryteikköisiä ryhmiä rannassa. Keskellä niittyä kasvaa yksi pähkinäpensas ja kaksi muuta kasvaa muiden pensaiden joukossa. Kenttäkerrosta vallitsevat korkeakasvuiset ruohot kuten mesiangervo, koiranputki, nokkonen, maitohorsma. Muita lajeja ovat karhunputki, kevätleinikki, lehtotähtimö, seittitakiainen, karhunköynnös, nurmipuntarpää ja metsäkurjenpolvi. Ylärinteellä kasvaa paikoin matalampia tuoreen niityn lajeja, kuten nurmitädyke, paimenmatara, ahomatara, särmäkuisma, poimu-lehti.

3. Lehtipuusto

Rantatörmällä, pellon ja joen välissä, kasvaa lehtipuita. Ylimmässä latvuserroksessa kasvavat harmaaleppä, pihlaja, tuomi ja saarni. Aluspuina kasvaa vaahteraa, harmaaleppää ja tuomea. Pensasto on lajirikas ja ryteikköinen, siinä kasvaa pohjanpunaherukkaa, tuomea, terttuseljaa ja taikinamarjaa. Ryteikköisessä pensaikossa kasvaa myös ainoa tässä kartoituksessa havaittu harvinainen lehtopen-sas näsiä. Kenttäkerroksen lajeja ovat mm. mesiangervo, vuohenputki, koiranputki, metsäkurjenpolvi, koiranvehnä, nokkonen, lehtotähtimö, lehtokorte ja seittitakiainen.

4. Tuore niitty

Tuoreen niityn kasvit ovat korkeakasvuisia umpeen kasvavan niityn heiniä ja ruohoja kuten voikukka, koiranputki, nokkonen, seittitakiainen, ruokohelpi, vuohenputki ja karhunköynnös. Hoidetulle niitylle tyypillisiä ovat niityn arvokkaammat lajit nurmipuntarpää, timotei, lehtotähtimö ja nurmitädyke. Kuvion reunalla kasvaa kiiltopajua. Rannassa, kosken niskalla, on laituri uistelijoin varten (kartta 4, kalastuspaikka 1)

5. Tuore lehto

Tuore lehto on voimakkaasti kulttuurivaikutteinen ja täysin lehtipuuvaltainen. Aluskasvillisuus muistuttaa lähinnä vuohenputkityypin lehtoa (AegT). Ylintä latvuserrosta vallitsee vaahtera. Puustossa on harmaaleppä ja pari isoa, kuolevaa pihlajaa sekä kuvion länsireunalla sijaitsevat suurikokoinen tervaleppä ja raita. Aluspuina kasvavat vaahtera, pihlaja, harmaaleppä ja tuomi. Lahopuuta on melko paljon, mutta sitä on vähemmän kuin kuviolla 7. Pensasto on runsas. Siinä kasvavat tuomi, vaahtera, harmaaleppä, mustaherukka ja terttuselja. Kenttäkerroksen lajistoon kuuluvat vuohenputki, kyläkellukka, peltokorte, nokkonen, mesiangervo, valkovuokko, rohtovirmajuuri ja lehtotähtimö. Rannanpuoleinen metsä, joka on aidattu, poikkeaa hieman muusta kuvion metsästä kenttäkerroksen lajiston osalta. Siinä kasvaa mm. sudenmarjaa, kevättähtimöä ja vähäinen määrä vaateliasta **mustakonnanmarjaa**.

6. Lehtipuusaareke

Tiheän lehtipuuston valtaama vuohenputkea kasvava saareke peltojen kupeessa. Kuviolla on suurialainen kuoppa ja kivenlohkareita. Runsaana kasvava haapa viittaa alueen olleen avoimempaa joitakin vuosikymmeniä sitten.

Kuvio on muusta luonnonsuojelualueesta selvästi erillään oleva alue, jonka eteläpuolella on peltoa ja pohjoispuolella polku. Varjossa oleva polku muuttui savi-
velliä kesän 2004 runsaiden sateiden myötä.

Puuston ylimmässä latvuserroksessa kasvaa runsaasti vaahteroita ja haapaa. Suurin vaahtera on läpimitaltaan 55 cm. Haavat ovat nuoria tai keskikokoisia (20–30 cm). Muita puulajeja ovat pihlaja, tuomi ja harmaaleppä. Pensastossa kasvaa vaahteraa, pihlajaa, tuomea, pohjanpunaherukkaa, haapaa ja terttuseljaa. Kenttäkerroksessa vallitsee vuohenputki, mikä on metsittyville pelloille tyypillistä. Muita lajeja ovat mm. kyläkellukka, metsäalvejuuri, metsäkurjenpolvi, vaahtera, nokkonen, sudenmarja, kivikkoalvejuuri, kiolo, valkovuokko, lehtonurmikka ja oravanmarja.

7. Tuore lehto

Rinteessä on voimakkaasti kulttuurivaikutteinen, tuore lehto. Mikäli lehtoa voi luokitella, se muistuttaa lähinnä vuohenputkityyppiä (AegT). Puuston ylimmässä latvuserroksessa kasvaa kookkaita vaahteroita ja pihlajia. Aluspuuna on vaahteraa. Lahopuuta on runsaasti, osa siitä on kaatunut melko hiljattain ja osa on pökelöinä.

Pensasto on lajirikas ja melko runsas: kanukka, taikinamarja, vaahtera, punaherukka, tuomi, harmaaleppä, vadelma, isotuomipihlaja, terttuselja, pihlaja ja **pähkinäpensas**. Pähkinäpensaita ei ole merkittävää määrää, niitä on kolme suurta ja monirunkoista, muut ovat pienempiä. Pensastoon kuuluvat myös viljelyperäiset siperianhernepensas ja kanukka. Kanukkaa kasvaa noin viiden metrin matkalla polun eteläpuolella (v. 2004).

Vuohenputki vallitsee kenttäkerrosta. Muita lajeja ovat kyläkellukka, valkovuokko, lehtotähtimö, metsäkurjenpolvi, lehtonurmikka, kevättähtimö, rohtovirmajuuri, nokkonen, koiranputki ja sudenmarja. Paikoitellen kenttäkerros lähes puuttuu, ja vain karike peittää maanpinnan. Kuvion itäreuna on kivinen. Kivien seassa kasvaa vanha kulttuuriseuralainen, keltamo.

8. Tuore lehto

Jyrkähkössä rinteessä kasvaa lehtipuita, joista suuri osa on istutettuja. Mikäli lehtoa halutaan luokitella, se muistuttaa lähinnä vuohenputkityyppiä (AegT). Puustossa on merkittävänä puuna suuri hopeapaju. Kuvion itäreunalla aivan kuvion 14 rajalla kasvaa rauhoitettu, monirunkoinen ja osittain haljennut **kynäjäläva**.

Kuviolla kasvaa myös harmaaleppää, vaahteraa, pihlajaa, raitaa ja tuomea. Pihlajista muutamat ovat monirunkoisia. Jotkut raidat ja pihlajat ovat suurikokoisia. Aluspuina on vaahteraa, harmaaleppää ja pihlajaa. Puusto on jo melko huonokuntoista, ja puista monet ovat kaatuneet.

Pensasto on lajirikas, kuviota 7 ryteikköisempi ja suureksi osaksi viljelyperäistä. Lajistossa ovat viljelyperäiset kanukka, terttuselja, isotuomipihlaja, siperianhernepensas, rusokuusama ja punaherukka. Todennäköisesti luontaisia ovat tuomi, koiranheisi, korpipaatsama ja pajut. Hankalasti hävitettävä kanukka on levinnyt runsaasti alueen itäosassa. Mesiangervo, valkovuokko, vuohenputki ja lehtokorte ovat kenttäkerroksen valtalajeja. Muita lajeja ovat nokkonen, metsäkurjenpolvi, sudenmarja ja huomionarvoinen **mustakonnanmarja**.

9. Alava painanne

Kapeanomainen tulvalle altis painanne sijaitsee jyrkän lehtorinteen alapuolella. Puustossa kasvaa vaahteraa, harmaaleppää ja tervaleppää. Pensastossa on tuomea, mustaherukkaa ja pajuja. Kenttäkerroksessa on luhtalajeja kuten rentukkaa, ranta-alpia, kurjenjalkaa, kurjenmiekkää, lehtopalsamia, punakoisoa ja hii-renporrasta.

10. Rantapuusto

Kosken kupeessa on matalaa rantaa, jossa kasvaa pensasryteikköä ja joitakin lehtipuita. Kalastusrantaan kulkee pieni polku. Ylispuusto ei ole yhtenäinen, vaan suurempia vaahteroita, raitoja ja harmaaleppiä kasvaa yksittäin. Aluspuina kasvaa harmaaleppää, pensastossa tuomi- ja pajuryteikköä. Kenttäkerroksessa kasvaa mesiangervoa, vuohenputkea, nokkosta, hiirenporrasta, lehtotähtimöä, koiranheinää, lehtokortetta, **purolitukkaa**, kyläkellukkaa, mukulaleinikkiä, pajuasteria, lehtopalsamia, seittitakiaista ja rohtovirmajuurta.

11. Korkeakasvuinen niitty

Umpeen kasvava tuore niitty, jolla on korkeakasvuisia ruohoja ja heiniä. Niityllä on vähän vadelpapensaita ja yksi tuomi. Niityn valtalajeihin kuuluvat vuohenputki, rönsyleinikki, mesiangervo, koiranputki, metsäkurjenpolvi, nurmipuntarpää, maitohorsma ja nokkonen. Näistä moni on ns. ongelmalaji, joka ilmentää tyypeä ja pitkälle edennyt umpeenkasvua. Hoidetulle niitylle toivottavia lajeja esiintyy, koska kuviolta löytyivät ahomatara, paimenmatara, piennarmatara, ketohärkki, valkokeippi, pukinjuuri, timotei, nurmitädyke, pelto-ohdake, pietaryrtti, metsäapila ja nurmilauha. Kuvion länsiosassa on vanha, kasvillisuuden peittämä maa-kellari, johon kulkija vahingossa voi pudota.

12. Kotkansiipikasvusto

Painanteen ympärillä on noin 20 metriä pitkä ja pari metriä leveä alue, jossa kasvaa runsaasti **kotkansiipeä**. Kuviolla ei ole varsinaista puustoa, tuomea ja pajuja jonkin verran. Vaateliaan kotkansiiven seuralaislajeja ovat mesiangervo, vuohenputki, nokkonen, lehtotähtimö ja lehtokorte.

13. Rantapuusto

Niityn ja suvannon välissä kasvaa ryteikköistä lehtipuustoa. Tuomien ja nuorten harmaaleppien seassa kasvaa useita huomionarvoisia kookkaita puita. Harvinainen **vuorijalava** kasvaa kuvion eteläosassa aivan lammen reunalla (merkitty kolmiolla liitekartalle 4). Sen läpimitta on noin 40 cm. Jalavan lajimääritelmästä on kuitenkin epäselvyyttä, koska kahdet asiantuntijat ovat lajista eri mieltä (*Ulmus glabra* tai *laevis*). Vuorijalavan arvioidaan olevan istutusperäinen, koska alueelle on istutettu muitakin jaloja lehtipuita. Pohjoisosassa kasvaa vanha ja monirunkoinen raita, joka on osittain haljennut ja sillä kasvaa sekä sammalia että kääväkkäitä. Pienen lammen rannassa kasvaa myös suurikokoinen tervaleppä. Sekapuuna kasvaa vaahteraa ja koivua sekä rannassa pajuja.

Maaperä on savista ja alavana se on tulvalle altis ja kostea. Aluskasvillisuus viittaa lähinnä tuoreeseen lehtoon, ehkä paikoin kosteaan suurruoholehtoon. Kostealle lehdolle tyypillisiä saniaisia ei kuitenkaan täällä esiinny. Kenttäkerroksessa kasvaa vuohenputkea, mesiangervoa, lehtokortetta, metsäkurjenpolvea, lehtotähtimöä, huopaohdaketta, maitohorsmaa ja seittitakiaista.

14. Kynäjalavan kasvupaikka

Kynäjalava on merkitty kantakartalle piparin muotoisella merkillä. Sen on hoitosuunnitelmassa vuodelta 1988 arvioitu olevan noin 200 vuotta vanha. Kynäjalava kasvaa aivan pellon reunassa ja erottuu kauniisti taivaanrantaan kohti. Puun ympäristö on ilmeisesti pidetty avoimena, kuten hoitosuunnitelmassa on neuvottu. Kynäjalava kasvaa kuvioden 8 ja 14 rajalla. Puun ympärillä kukki keväällä sekä **keltavuokko** että **pystykiurunkannus**.

Rinteessä on pellon ulkoilupolulle johtavat rappuset, jotka kaipaavat korjausta. Rinne on kesän 2004 ennätysstateiden takia sortunut jonkin verran. Rinteessä kasvaa umpeen kasvavan tuoreen niityn lajistoa: maitohorsmaa, koiranputkea, seittitakiaista, rönsyleinikkiä, mesiangervoa, vuohenputkea, nokkosta, metsäkurjenpolvea ja nurmipuntarpäätä.

15. Lammet ja niiden ympäristö

Vantaanjoelta kuroutuneiden kahden lammen ympärillä esiintyy rehevää luhta- ja vesikasvillisuutta. Vedenpinta on suurelta osin kelluslehtisten, mm. kilpukan, pikkulimaskan ja ulpukan peittämää. Luhtaniityt ja pajuluhdut ympäröivät lampia. Vetisimmässä vyöhykkeessä kasvaa järvikortetta, kastikkaa, leveäosmankäämeä ja järviruokoa. Järvikorte muodostaa laajoja kasvustoja mm. isomman lammen itäreunalla. Luhtaniityn muita lajeja ovat **myrkkyykeiso**, viiltosara, rönsyleinikki, punakoiso, rentukka, terttualpi, mesiangervo, korpikaisla, rantamatara, keltaängelmä, rohtovirmajuuri, aitovirna, mukulaleinikki, **kurjenmiekka**, pajuasteri, lehtopalsami, luhtavuohennokka ja karhunköynnös.

16. Lehtipuustoinen rinne

Lampien eteläpuolella kasvaa rinteessä tiheää lehtipuustoa. Maaperä on savista ja kosteata. Kasvillisuus muistuttaa tuoretta lehtoa, ehkä paikoin kosteata suurruoholehtoa (OFiT). Kostealle suurruoholehdolle tyypillisiä saniaisia ei kuitenkaan esiinny.

Puustossa on runsaasti tuomiryteikköä, mutta myös runkotuomia esiintyy. Muita kookkaampia puita ovat mm. pihlaja, harmaaleppä, koivu ja vaahtera, joita kasvaa siellä täällä. Kuviolla kasvaa myös yksi vanha, monirunkoinen raita.

Pensastossa kasvaa tuomen lisäksi vähän tertsuseljaa ja taikinamarjaa. Kenttäkerroksessa on enimmäkseen korkeita ruohoja, nokkosta on hyvin paljon. Muita lajeja ovat vuohenputki, mesiangervo, lehtotähtimö, karhunputki, ranta-alpi, kyläkellukka, koiranputki, niittyleinikki, rönsyleinikki, maitohorsma, metsäkurjenpolvi, mukulaleinikki, valkovuokko ja aitovirna. Kuvion kaakkoiskulmassa on avoin niitty-laikku, jossa kasvaa mesiangervoa, nokkosta, maitohorsmaa, vuohenputkea ja koiranputkea.

17. Nuori lehtipuusto

Kuviolla on tuoreeseen lehtoon viittaavaa kasvillisuutta, lähinnä vuohenputkityypin lehtoa (AegT). Valtapuuna ovat suhteellisen nuoret, tiheään kasvavat harmaalepät. Paikoitellen on monirunkoisia pihlajia sekä vaahteraa ja tuomea. Pensasto on melko ryteikköinen, siinä kasvaa tuomea, harmaaleppää, herukkaa, tertsuseljaa ja vadelmaa. Kenttäkerroksessa lehtotähtimö on paikoin muodostanut laajan kasvuston, samoin lehtokorte. Vuohenputkea on myös runsaasti. Muita kenttäkerroksen lajeja ovat nokkonen, aitovirna, metsäkorte, valkovuokko, kyläkellukka ja metsäkurjenpolvi. Mesiangervoa on lähinnä avoimissa paikoissa.

18. Puustosaareke

Puustosaareke on laajan niittyalueen kukkulalla, josta on kauniit näkymät Vantaanjoen pohjoispuolella sijaitsevalle tilalle.

Puustossa kasvaa leppiä, yksi monirunkoinen vanha tervaleppä sekä tiheään kasvavia suhteellisen nuoria harmaaleppiä. Pensastoa on runsaasti. Ruutinkoskella harvinaista orjanruusua esiintyy isoina pensaikkoina. Lisäksi on tuomea ja vadelmaa. Kenttäkerroksessa kasvaa karhunköynnöstä, nokkosta, lehtotähtimöä, vuohenputkea, seittitakiaista ja kyläkellukkaa.

19. Laaja niitty

Laaja ja puoliavoin niittyalue on kasvamassa umpeen. Siellä täällä kasvaa paju-pensaikkoa ja tuomea. Niityllä on korkeakasvuisia ruohoja ja heiniä. Lajistossa on niityn ns. ongelmakasveiksi kutsuttuja kasveja: mesiangervo, pelto-ohdake, koiranputki, vuohenputki, nokkonen ja koiranheinä. Ongelmakasvit ilmentävät maaperän ravinteisuutta ja pitkälle edennyttä umpeen kasvua ja niitä on työlästä poistaa. Tuoreelle niitylle enemmän toivottavia, harvinaisempia lajejakin esiintyy: metsäkurjenpolvi, metsäkorte, lehtotähtimö, niitypuntarpää, pietaryrtti, särmäkuisma, niittynätkelmä, ahomatara, paimenmatara, maitohorsma ja kevätlehtoleinikki. Pohjoisamerikkalainen **pajuasteri** muodostaa paikoin laajoja kasvustoja, jotka peittävät muut lajit allensa.

20. Juolua-lampi

Aivan rannan tuntumassa on pensaikon osittain ympäröimä, jyrkkäreunainen joen muodostama juolua. Juolua on korkean veden aikaan yhteydessä jokeen, muutoin se on kynnyksellä varustettu lampi. Ranta juoluan pohjoispuolella on kalastajien käyttämä, ja kasvillisuus on melko tallaantunutta.

Juoluan veden pinnalla kasvaa kelluvalehtisiä ja reunalla järvikortetta, punakoisoa, lehtopalsamia, lehtotähtimöä ja vuohenputkea. Harmaaleppiä ja pajuja kasvaa juoluan ympärillä.

21. Rantametsä

Joki on ilmeisesti aiemmin virrannut etelämpänä sijaitsevassa uomassa, josta jäänteinä on kuvion kapea lahti. Lahden rantatörmille on kasvanut tiheää lehti-puustoa, siinä on harmaaleppiä, tuomea ja pajuja. Puusto on hyvin ryteikköinen. Kenttäkerroksessa kasvaa pajuasteria, seittitakiaista, vuohenputkea, nokkosta, mesiangervoa, kyläkellukkaa, maahumalaa ja lehtotähtimöä. Lahden vedenpinnalla ei kasva juuri mitään lukuun ottamatta yhden myrkkyykeison ja joitakin kelluvalehtisten versoja. Lahden suu näyttää kasvavan kohta umpeen, koska siinä kasvaa paljon järvikortetta, heiniä ja ruohoja.

Lahden eteläpuolella rantametsä eroaa jonkin verran pohjoisesta. Kuviolla kasvaa nopeasti kasvaneita nuoria harmaaleppiä ja vähän vaahteroita. Tuomea on paljon, tertsuseljaakin on huomattavasti ja herukkaa jonkin verran. Kenttäkerroksessa kasvaa kyläkellukka, vuohenputki, lehtotähtimö, nokkonen, lehtokorte, peltokorte, aitovirna, metsäkurjenpolvi, ahomatara, mesiangervo, keltaängelmä, koiranheinä, ojakellukka, lehtopalsami ja karhunputki.

22. Rinneniiitty

Rantatörmällä kasvava niitty, jolla vallitsevat korkeat, umpeen kasvavan niityn tyypilliset ruohot. Niityn länsireunalla on pajupensaikkoa ja niityllä kasvaa yksi **orapihlajapensas**. Mesiangervo on niityn valtalaji. Muita lajeja ovat koiranputki, maitohorsma, metsäkurjenpolvi, nokkonen, niittyleinikki, ahomatara, metsäkorte, nurmilauha, mukulaleinikki ja pelto-ohdake.

23. Rinneniiitty

Jokitörmällä on alueen kasvistollisesti paras niitty, koska se on runsaslajisempi kuin muut. Joitakin tyypillisiä niittykasveja kuten aholeinikki ja ahomatara sinnittelee vielä ylärinteellä. Muita lajeja ovat metsäkurjenpolvi, nurmitädyke, heinätähtimö, valkokeippi, piennarmatara, syyläjuuri, raunioyrtti, vuohenputki, karhunköynnös, pietaryrtti ja rönsyleinikki. Mesiangervoa ei juuri esiinny, mutta rehevyyttä ilmentävät koiranputki ja nurmipuntarpää ovat hyvin yleisiä. Pellonreunalla kasvaa vähän pihlajaa, tertsuseljaa, tuomea ja joskus aikoinaan istutettua kanadantuijaa. Niityn pohjoisosassa on varjoisempaa ja pajuasteri, vuohenputki ja koiranputki ovat runsaita.

24. Juolua tai painanne

Niityn keskellä, pensaikon ja tuijan ympäröimänä on pitkulainen painanne, johon on kertynyt vettä. Painanne saattaa hyvinkin olla juolua eli joesta kuroutunut painanne, joka täyttyy tulvien aikana. Veden pinnalla kasvaa pikkulimaskaa, reunoilla on viilto- ja luhtasaramättäitä. Sarojen lisäksi painanteessa esiintyy puna-

koisoa, kurjenjalkaa, ranta-alpia, mesiangervoa, koiranputkea, kevätleinikkiä ja vuohenputkea.

25. Laidun

Haltialan tilan Hereford-lihakarja laiduntaa kuvion laidunta ajoittain. Laidun on kumpuilevaa ja savista rantatörmää. Laitumella on runsaasti vetisiä, eläinten tal-
lauksesta muodostuneita kuoppia. Kasvilajeista huomionarvoisin on myrkyllinen **konnanleinikki**, joka nopeasti häviää hoitamattomilta niityiltä (Ekstam ja Forshed 1997). Kasvilajistossa on mm. valkoapila, puna-apila, hevонhierakka, poimu-
hierakka, pihasaunio, piharatamo, tummarusokki, nurmilauha, niittynurmikka ja syysmaitiainen.

26. Rantametsä

Joena uomaan reunustaa kapea rantametsä suojelualueen itäosassa. Harmaaleppä on puuston yleisin laji, ja siellä täällä kasvaa vaahteroita. Joen mutkassa kasvaa vanha raita. Tuomea, pajuja, tertsuseljaa ja herukkaa on runsaasti. Kuvion etelä-
osassa on erittäin tiheää pihlaja-angervopensaikkua, joka varjostuksellaan on hävittänyt aluskasvillisuuden lähes kokonaan. Kenttäkerroksessa kasvaa karhun-
köynnös, vuohenputki, lehtotähtimö, pajuasteri, maahumala, ojakellukka, kyläkel-
lukka ja nokkonen.

27. Ranta

Koko luonnonsuojelualueen pituinen kuvio sijaitsee aivan veden rajalla. Ranta-
kasvillisuus on rehevää, ja veden virtaus vaikuttaa voimakkaasti rantaviivaan. Rannassa on sekä kivikkoisia kohtia että rantaniittyä. Kasvilajistoon kuuluvat kas-
tikat, ruokohelmi, punakoiso, viiltosara, järvikorte, nurminata, terttualpi, ranta-alpi, vesihierakka, järvikorte, lehtopalsami, rikkapalsami, **purolitukka**, rantamatar, rantaminttu, rikkanenätti, peltopähkämö, mesiangervo, kurjenmiekkä, nurmilauha, haarapalpakko, myrkykeiso, leveäosmankäämi, karhunköynnös ja raunioyrtti.

28 a. Saari

Suvannossa sijaitsevan pienen saaren ja rannan välissä on vain kapea salmi. Saari on paju- ja tuomiryteikön peittämää. Kenttäkerroksessa kasvaa nokkosta, karhunköynnöstä, raunioyrttiä, peltopähkämöä, syyläjuurta ja lehtopalsamia.

28 b. Saari

Kosken niskalla sijaitsevalla saarella kasvaa lehtipuita. Puustossa on tuomea, pieniä harmaaleppiä ja vaahteroita ja pensastossa herukkaa. Kenttäkerroksessa kasvaa mesiangervoa, koiranvehnää, ranta-alpia, rohtovirmajuurta, rantatädyket-
tä, kastikkaa, korpikaislaa, ahomataraa, kevättähtimöä, punakoisoa ja **purolituk-
kaa**. Kosken vedestä nousee paljon heinä- ja saratuppaita.

5 Suunnitelma

5.1 Kasvillisuuden huomioiminen suunnittelussa

Ruutinkosken lehto- ja rantaniittykasvillisuus todetaan rauhoituksen tavoitteessa valtakunnallisesti arvokkaaksi. Rauhoituksen tavoitteena on harvinaisten ja uhanalaisten kasvi- ja eläinlajien suojeleminen.

Ruutinkosken niittyjä on aikoinaan hoidettu niittämällä tai laiduntamalla. Laiduntaminen on ollut todennäköisempi vaihtoehto jyrkkien rantatörmien takia. Suomen maatalous on läpikäynyt suuren muutoksen, jossa häviäjiä ovat olleet perinteisen karjatalouden muovaamat perinneympäristöt. Viimeisimmässä uhanalaisuusarvioinnissa perinnebiotooppien lajiston uhanalaistuminen on jatkunut suhteellisesti nopeammin kuin muiden elinympäristön lajien (Rassi ym. 2001). Uhanalaistuminen johtuu suuresta elinympäristöjen muutoksesta, kun niityt ja laitumet hoidon puutteessa tai sen muuttuessa pensoittuvat ja metsittyvät tai rehevöityvät karjalle annettavan lisärehun vaikutuksesta. Perinteisestä hoidosta hyötyvät kasvilajit, ja niiden myötä hyönteiset, eivät pysty sopeutumaan hoitamattomaan korkeakasvuiseen niittyyn. Hoitamattomuus johtaa vääjäämättä perinteisten niitylajien häviämiseen.

Ruutinkoskella rantatörmät ja tulvaniityt ovat luonnostaan hyvin reheviä. Tulvat tuovat alaville niityille joen mukana huuhtoutunutta ravinteikasta sedimenttiä. Umpeen kasvu rehevillä niityillä on kuivia niittyjä paljon nopeampaa. Ruutinkosken niittyjen umpeen kasvu on jo edennyt pitkälle, mutta niityt ovat edelleen kunnostettavissa. Niittyjen kunnostamisella olisi erittäin suuri merkitys uhanalaiselle lajistolle, joka on häviämässä ympäri Suomea ja muita Pohjoismaita. Ruutinkosken niittyjen laidunnus olisi useisiin muihin kohteisiin verrattuna mahdollista järjestää kohtuullisella vaivalla, mikäli lähellä sijaitsevan Haltialan tilan laiduneläimiä voitaisiin käyttää Ruutinkosken alueen laidunnukseen.

Hoitosuunnitelmassa vuodelta 1988 niittyjen lajistossa todetaan esiintyvän useita niitylajeja, jotka häviävät niityltä vasta pidemmän ajan kuluessa hoidon päättymisestä (Ekstam ja Forshed 1997). Näistä lajeista jotkut havaittiin edelleen, mutta useita ei löydetty. Hävinnyt oli esim. keltamatarata, joka nyt oli risteytynyt ja muuttunut piennarmataraksi kuten muuallakin Suomessa. Niityillä kasvaa edelleen ainakin seuraavia ilmentäjälajeja ja siksi toivottuja lajeja: ahomatarata, ahdekaunokki, luhta- ja viiltosara, särmäkuisma, rantaminttu, pukinjuuri, aho- ja rönsyleinikki, luhtavuohennokka. Kaikki nämä lajit hyötyvät niittyjen hoidosta. Hoito toisi pidemmällä aikavälillä niityille useita jo hävinneitä kasvilajeja takaisin.

Lehdossa kasvoi useita huomionarvoisia lajeja, joita hoidossa tulee suosia. Keltavuokko kasvaa kuviolla 7, mutta se on ollut aiemmin runsas laajemmalla alueella, kuten kuviolla 11 (Vähämäki ja Rantalainen 2007), lehtopalsami kasvaa lähes kaikilla kosteilla puustoisilla kuvioilla, pystykiurunkannus kynäjalavan ympärillä (kuvio 8 ja 16), näsiä kuviolla 3.

5.2 Linnuston huomioiminen suunnittelussa

Ruutinkosken linnuston reviiritiheys on valtakunnallisestikin tarkasteltuna korkealla tasolla; tiheys on luokkaa 19 paria/ha ja 1 900 paria/km² mukaan luettuna vesialueet. Laskelma on hieman keinotekoinen, koska pinta-alaan ei ole luettu kuin Helsingin puolen vesialuetta, Vantaan puoleinen ranta puuttuu. Vertailun voi tehdä vaikkapa hyvin tutkittuun Parikkalan Siikalahteen, jonka hyvin rehevissä rantalehdoissa yhteisparimäärä nousee 1 200–1 350 pariin/km² (Koskimies 2001). Vertailuun on kuitenkin suhtauduttava varauksella, koska alueet ovat pinta-alaltaan hyvin erikokoisia. Ruutinkosken lintutiheyteen vaikuttaa voimakkaasti reunavaikutus ympäröiviltä pelloilta. Lintutiheyteen vaikuttavat myös rehevä niittyalue sekä pensaskerrokseltaan kehittynyt lehtimetsä, mutta myös ympäröivät viljelykset sekä maalaismaiset asuinalueet. Ruutinkosken pienet saaret ja karikot vaikuttavat puolestaan vesi- ja rantalintujen esiintymiseen. Alueen pienialaisuuden johdosta reviiritiheyden suuruus lisää kuitenkin lähinnä arvoa paikallisella tasolla.

Alueellisesti mielenkiintoisia ovat kuhankeittäjän ja liejukanan pysyvänluonteiset reviirit alueella. Yölaulajien runsaslukuinen keskittyminen selvitysalueelle kertoo ennen kaikkea siitä, ettei alue ole vielä pensoittunut liikaa. Näiden lajien esiintymisen kannalta eräänlainen hallittu hoitamattomuus on merkityksellistä.

Ruokailualueena Ruutinkoski saattaa olla hyvinkin tärkeä. Nuolihaukka hyötynee alueen sudenkorennoista ja tervapääsky pienemmistä hyönteisistä. Kala- ja naurolukkeja havaittiin laskennoissa ruokailevan aktiivisesti kosken vesillä. Muutonaikaisena levähdysalueena alue saattaa kelvata monelle kahlaajalle ja vesilinnulle, joskin laidunnettuna rantaniitty keräisi huomattavasti enemmän muutonaikaisia ruokailijoita. Koskikara kuuluu säännöllisesti alueen talviaikaiseen linnustoon, ja lajille on mahdollista asettaa tarjolle pesälaatikoita jokivarteen.

Ruutinkosken nykyisen monipuolisen lintulajiston jatkuvuuden turvaaminen edellyttää niittyalueen liiallisen pensoittumisen estämistä ja metsäalueiden monipuolisen pensaskerroksen säilyttämistä. Niityltä ei kuitenkaan tulisi poistaa nykyistä pensaikkoa liian voimakkaalla kädellä. Nykyinen puoliavoimuus ilmenee selkeästi linnuston rakenteessa. Lehtimetsän ja niityn reunavyöhyke on linnustoltaan monipuolisempi, jos avoimen ja sulkeutuneen kasvillisuuden raja on vähittäinen, eikä muutos avoimesta sulkeutuneeseen ole välitöntä.

5.3 Hoidon tavoitetila

Edellisen hoito- ja käyttösuunnitelman (Helsingin kaupunki 1988) tavoitteet pääpiirteissään olivat:

- Tavoitteena on alueelle luonteenomaisen kasvillisuuden ja elinympäristöjen ylläpitäminen ja kehittäminen
- Lehto säilytetään puustoisena
- Pensaat saavat kasvaa rannoilla, mutta niitä poistetaan hoidettavalta niityltä
- Rinne- ja rantaniityt pidetään avoimina
- Vesikasvillisuuden annetaan kehittyä luontaisesti

- Kynäjalavan ympäristöä hoidetaan kulumisen estämiseksi ja kasvuedellytysten turvaamiseksi

Alla on lueteltuna luonnonsuojelualueen hoidon tavoitteet vuosille 2005–2015.

1. Avoimuus säilytetään niittyjen osalta laidunnuksella. Mikäli laidunnusta ei ole mahdollista järjestää, vaihtoehtoinen niitto on ilmeisen kallista, mikä käytännössä johtaa avoimuustavoitteesta luopumiseen.
2. Puoliavoimuus ja epäselvä sulkeutuneen ja avoimen tilan raja säilytetään paikoittain yölaulajalinnuston suosimiseksi.
3. Ruutinkosken luonnonsuojelualueen itäosan törmäniityt pidetään avoimina. Niittyjä laidunnetaan nautakarjalla tai sekakarjalla, jossa on nautoja, vuohia tai lampaita. Mikäli laidunnusta ei ole mahdollista järjestää, vaihtoehtoinen niitto on ilmeisen kallista, mikä käytännössä johtaa avoimuustavoitteesta luopumiseen.
4. Lehdon mahdollinen kuusettuminen estetään.
5. Kynäjalava säilytetään mahdollisimman kauan elinvoimaisena. Kynäjalavasta pyritään kasvattamaan uusia elinvoimaisia taimia Ruutinkoskelle.
6. Hoidossa suositaan lammen ympäristössä pesivää luhtahuittia ja kuhankeittäjää. Alue jätetään pensaikkoiseksi, mutta lammet eivät saisi kasvaa täysin umpeen. Mikäli avoimen vesialueen määrä on vähenemässä huomattavasti, on tilannetta arvioitava uudestaan ja tarvittaessa ryhdyttävä toimenpiteisiin.
7. Vierasperäisten lajien kasvumahdollisuuksia rajoitetaan mahdollisimman paljon. Tavoitteena on poistaa kanukat, pihlaja-angervo ja pajuasteri.

5.4 Käytön ongelmakohdat

Ruutinkoskella ongelmiksi ovat muodostuneet seuraavat käytöstä johtuvat asiat:

- pyöräily
- todennäköinen kalastuspaineen lisääntyminen ja sitä seuraava rantojen paheneva kuluminen
- luvattomat nuotiopaikat ja sen myötä lahopuun häviäminen
- pysäköintialueen puute alueen keskiosassa

Pysäköinti alueelle tuleville on järjestetty Haltialan tilan yhteyteen. Moni pysäköi alueen keskiosaan vievän polun kupeeseen tai Kuninkaantammentien päähän Niskalan tilan ja arboretumin väliin. Kuninkaantammentien varteen pysäköiminen ei ole suositeltavaa, koska tien reunassa kasvaa merkittävän arvokas keto, joka vaurioituu pysäköimisestä. Vuonna 2004 kedolle pysäköiminen on pääosin estetty sijoittamalla iso kivi esteeksi.

Vanha, kasvillisuuden peittämä maakellari on turvallisuusriski niille, jotka nousevat pienelle kummulle ihailemaan maisemaa merkityn polun vieressä. Kellari tulisi suojata tai merkitä jollain tavoin, ettei siihen vahingossa voi pudota.

Lehtoon on sijoitettu matokomposti edellisen hoitosuunnitelman ehdotuksen mukaisesti. Aiemmin ongelmana oli matojen kaivaminen eri puolilla arvokasta lehtoa, jolloin kasvillisuus vaurioitui. Onkiminen on sallittu vain kosken ala- ja yläpuolella. Tämän suunnitelman yhteydessä ohjausryhmä keskusteli matokompostista

luopumisesta tai sen siirtämisestä onkilaiturin läheisyyteen puiden varjoon. Näitä vaihtoehtoja tulee vielä selvittää ennen ratkaisun tekemistä.

5.5 Käytön tavoitetilä

Ruutinkoskelle toivotaan tulevan käyttäjiä seuraavista ryhmistä:

- lapsiperheet
- lintuharrastajat
- luontoharrastajat
- ulkoilijat
- koululuokat
- liikuntaesteiset (jotka pääsevät lehtoalueelle)

Käytön tavoitetilä on luonnonsuojelualue, jossa kuluminen saadaan rajoitettua poluille, taukopaikkojen ympärille ja osoitetuille kalastuspaikoille. Luonnonsuojelun kannalta kalastus ei ole suoranaisesti suositeltavaa, mutta sitä on epärealistista kieltää. Pääkaupunkiseudulla on paljon kalastajia, ja monet ovat tottuneet käymään Ruutinkoskella.

Haittojen vähentämisen keinovalikoima on seuraava:

- polkujen merkitseminen ja osittainen parantaminen
- tiedotuksen lisääminen (opasteet, luontopolku, tiedotus mediassa)
- jätteastioiden lisääminen
- kalastuksen rajoittaminen koskikohtaisella kalastusluvalla, kalastusvalvontaa
- pysäköinnin järjestäminen esim. vuoden 1992 suunnitelman mukaan Niskalan tilan itäpuolelle nykyiselle pellolle (Helsingin kaupunki 1989)

Keinoja on selostettu tarkemmin seuraavassa luvussa.

5.6 Hoidon keinot

Lista eri hoitokeinosta, joita selostetaan alla olevissa luvuissa:

1. Opasteiden parantaminen
2. Polkuverkoston kehittäminen
3. Kalastuksen ohjaaminen
4. Rakenteiden huolto
5. Jätehuolto ja roskien kerääminen
6. Niittyjen kunnostus ja hoito, laidunnus
7. Vierasperäisten lajien vähentäminen
8. Puuston hoito

Katso keinojen osalta karttaliite 5.

5.6.1 Opastus ja tiedotus

Polkujen merkitseminen

Viralliset polut merkitään uusilla opasteviitoilla tai uudella kauniilla tavalla. Ennen kuin uudet edustavat opasteet on saatu, aikaa saattaa kuitenkin kulua useita vuosia. Väliaikaiseksi ratkaisuksi esitetään helposti ja nopeasti puihin kiinnitettäviä muovinauhoja. Sallittujen polkujen pikainen merkitseminen on kulumisen torjunnassa ensiarvoisen tärkeää. Uusissa opasteviitoissa mainitaan esim. "Ruutinkosken polku" tai "sallittu polku". Viittoihin voidaan pääsisäänkäynneillä lisätä välimatka seuraavaan sisäänkäyntiin.

Opastetaulujen uusiminen ja lisääminen

Opastetaulujen määrää lisätään niin, että niitä on kolmella pääsisäänkäynnillä: Haltialan tilalta johtavan polun varrella, Kuninkaantammentien varrella luonnonsuojelualueen keskiosan kohdalla ja luonnonsuojelualueen länsipäässä polun kaartaessa pellolta luonnonsuojelualueelle (ks. kartta 5). Yksi opastetaulu sijoitetaan näiden lisäksi luonnonsuojelualueen rajalle keskiosaan, josta on mahdollisuus siirtyä luonnonsuojelualueelle peltopolulta. Neljä sijoituspaikkaa näytetään suunniteltujen toimintojen kartalla 5. Tällä taataan, etteivät kävijät voisi päästä miltään suunnalta alueelle näkemättä ohjeistusta.

Opastetaulut uusitaan sekä sisällöltään että ulkomuodoltaan. Opastetauluun tulee merkitä havainnollisesti ja selkeästi sallitut ja kielletyt toiminnot käyttämällä esim. piirroksia tai kuvia. Opasteissa kerrotaan Ruutinkosken luontoarvoista ja herkkyydestä kulumiselle. Opastetaulut voivat viralliselta osaltaan olla samoja kaikilla sisäänkäynneillä. Opasteen luonnosta kertova osio voi vaihdella eri tauluilla, mutta luontoaihetta ei ole välttämätöntä esittää jokaisella taululla. Virallinen osio tulisi olla helposti uusittavissa kustannusten pitämiseksi alhaisina, koska ilkeällä takia tauluja lienee tarpeen uusia säännöllisesti.

Sisäänkäyntien pääopasteiden lisäksi alueelle pystytetään luonnosta kertovia pieniä opastetauluja. Aiheina voivat olla esim. kosken kalat, lammen sudenkorrennot, vierasperäiset kasvilajit, yölaulajalinnusto, tulvien merkitys luonnolle, niittyjen hoito, niittyjen kasvilajisto jne. Luontopolun opasteet ehdotetaan sijoitettavaksi ainakin taukopaikkojen ja penkkien yhteyteen. Kylttien sijoittelu riippuu aiheiden valinnoista.

Luonnonsuojelualueen rajat merkitään selkeästi tolilla. Samalla tutkitaan onko osa luonnonsuojelualueesta viljelykäytössä kasvillisuuskuvioiden 3–4 kohdalla.

5.6.2 Polkuverkosto

Nykyiset ja suunnitellut polut

Ruutinkosken alueen keskiosan läpi kulkee virallinen polku. Polku jakautuu lamikoiden kohdalla kahdeksi poluksi, jotka ylittävät kosteikon eri kohtaa. Nämä viralliset polut säilytetään myös tulevaisuudessa yhtä poikkeusta lukuun ottamatta.

Jos alueen itäpuoli tulee laidunnuksen piiriin, polun sijaintia on tarpeen muuttaa. Polkua ehdotetaan siirrettäväksi lähemmäs jokea laitumen ulkopuolelle. Uusi kevytrakenteinen puusilta tarvitaan pienen lahden ylittämiseen alueen itäosassa,

josta polku johdetaan kulkemaan nykyisestä poiketen. Silta johtaa taukopaikalle. Sillan perustamisessa on huomioitava mahdolliset korkeat kevättulvat ja harvoin tapahtuvat suurtulvat.

Luvattomat polut

Luvattomia polkuja on syntynyt useisiin paikkoihin. Polkuja on ilmaantunut pääpolulta rantaan etenkin koskipaikoissa. Pieni polku pellolta lehtoalueelle on muodostunut jyrkähköön rinteeseen.

Luvattomia polkuja voidaan sulkea kasaamalla niiden esteeksi risuja ja merkitsemällä sallitut polut selkeästi. Ruutinkosken kasvillisuus on rehevää ja se peittää melko nopeasti polut, jollei niitä jatkuvasti käytetä. Risuilla käyttöä saadaan vähennettyä ainakin hetkellisesti, minkä aikana kasvillisuus ehkä ehtii toipumaan. Tämän takia aidan tai muun keinotekoisien esteiden rakentamista kannattaa harkita vasta muiden keinojen ollessa tehottomia.

Ruutinkosken virtauspaikkojen rannat ovat kuluneita kalastajien hakeutuessa niihin. Rannoilla liikkuminen ei ole sallittua, mutta kalastaminen osoitetuilla paikoilla liikkuminen on sallittu. Kulumista voi vähentää muuttamalla kalastusoikeutta Ruutinkoskella.

5.6.3 Kalastuksen ohjaaminen

Kalastuksen rajoittaminen

Ruutinkoski on suosittu kalastuspaikka, koska se muodostaa yhden Helsingin harvoista koski- ja virtapaikoista. Kalastaminen on ollut alueella sallittua luonnonsuojelualueen perustettaessa. Luonnonsuojelun kannalta kalastaminen Ruutinkoskella on epäkohta, koska kalasto ja kosken vesiluonto eivät pääse suojelun piiriin muun alueen luonnon tavoin. Käytännössä kalastuksen kieltäminen on hankalaa, koska alueella käymään tottuneita kalastajia on paljon. Valtaosa kalastajista lienee uistelijoina ja vähemmistö koskessa kahlaavia perhokalastajia (Matti Mielonen, suull. tiedonanto). Kalastuksen myötä rantakasvillisuus on paikoin kulunut. Koskessa kahlaaminen tai siirtyminen toiselle rannalle kuluttavat vedenalaista kasvillisuutta ja muuttavat kalojen ja muiden vesieläimien elinolosuhteita. Ruutinkosken vesiluontoa on aikoinaan tutkittu kalastuskirjaa varten, ja sen hyönteis- ja nilviäislajisto osoittautui odotettua monipuolisemmaksi (Sulo Tiainen, suull. tiedonanto). Kosken ala- ja yläpuolella esiintyy vuollejokisimpukkaa (Valo-virta 2005), joka on luonnonsuojelulain 49 § tiukasti suojelema laji.

Mikäli koskessa kalastamisen suosio jatkuvasti kasvaa, kasvavat myös vaikutukset vesiluontoon. Kalastajille on hyödyksi pitää vesiluonnosta huolta, jotta kalojen kutu ja lisääntyminen onnistuvat mahdollisimman hyvin. Kalatuotto on kuitenkin pitkälti istutusten varassa. Ruutinkoskeen istutetaan ns. velvoiteistutuksina taimenta vuosittain (Matti Mielonen, suull. tiedonanto). Vantaanjokeen istutetaan lisäksi Suomen luontoon kuulumatonta kirjolohta. Kirjolohi ui Ruutinkosken suvantoon, mutta ei tietävästi nouse koskeen.

Kalaston ja vesiluonnon suojelun nimissä on syytä rajoittaa tai kieltää tiettyjä kalastusmuotoja Ruutinkoskella. Haittoja voidaan ehkä parhaiten lieventää koskohtaisella kalastusluvalla. Ennen kalastuslupakiintiön vahvistamista olisi selvitettävä arvokalojen tuotto Ruutinkoskella, ettei ylikalastus heikentäisi esim. koskessa lisääntyvää taimenkantaa.

Kalastuspaikat

Nykyisin Ruutinkoskella on kuusi sallittua kalastuspaikkaa. Ne esitetään kartalla 4 numeroin 1-6. Kalastuspaikkojen määrän vähentämisestä tulee keskustella kalastuksen asiantuntijoiden kanssa. Määrää on mahdollista vähentää poistamalla paikka nro 3, jonka polku on vaikeakulkuinen maapuiden ja kivikon takia. Aidalla on ehkä mahdollisuus estää kulkua kalastuspaikalle nro 4, ja antaa polun umpeutua lehtipensaista. Kalastuspaikkojen sulkemisesta on tiedotettava sekä sallittujen paikkojen esittämisellä opasteissa että kieltokylteillä polkujen alkupäissä. Polkujen päihin voidaan myös kasata risuja kulun vaikeuttamiseksi. Kalastuspaikat 1, 2, 5 ja 6 esitetään säilytettäväksi.

Kuvat 2 ja 3. Kalastuspaikalle 4 vievä polku ja sen ranta. Kuvat: Susanna Pimenoff.

Alueella sijaitsee maiseman ihailuun, onkimiseen ja mahdollisesti melojia varten tarkoitettu laituri kosken niskan yläpuolella. Laituri säilytetään nykyisessä paikassaan ja laiturin kuntoa tulee seurata. Laituri on ilmeisesti tarpeen uusia 10 vuoden sisällä.

Ohjausryhmä keskusteli rakenteiden (laitureita, pitkospuita) käytöstä rantojen kulumisen estämiseksi tai rajoittamiseksi. Laitureiden tai muiden rakenteiden sijoittelu rantaan pysyvästi on hyvin hankalaa nopean vedenkorkeuden vaihtelun ja jäiden lähdön takia. Rakenteiden siirto talveksi tai tulvien ajaksi on kallista ja hankalaa pehmeiden jokitörmien ja teiden puuttumisen takia.

5.6.4 Rakenteiden huolto

Kaiteiden ja rappujen rakentaminen

Ruutinkosken keskiosassa on uusimista lähivuosina kaipaava pitkä kaide. Kaide on syytä uusia, koska se ilmaisee selkeästi rantaan kävelemisen kiellon. Kaide voidaan rakentaa sellaiseksi, että se tarvittaessa toimii liikuntaesteisten tukena. Kaidetta voisi jatkaa lähes kalastuspaikalle nro 5 (ks. kartta 4) saakka ilmaisemaan polkujen ulkopuolella liikkumisen kieltä.

Rappuja on rakennettu puumateriaalista kolmelle sisäänkäynnille. Viiden vuoden sisällä kahdet raput on ilmeisesti uusittava. Keskiosan sisäänkäynnin rappuja ei

ehkä ole tarpeen uusia, vaan ne voitaisiin poistaa. Ihmiset laskeutuvat loivaa rinnettä alas polkua pitkin, ja raput näyttävät hieman käyttämättömiltä. Rinne on paikoin pahasti kulunut rappujen vierestä. Raput saattavat olla käytössä syksyisin ja keväisin, kun polulla on jäätä. Kestävien rappujen rakentaminen Ruutinkoskelle on melko haasteellista, koska sijoituskohteet ovat jyrkkiä savitörmiiä. Rakentamisessa olisi huomioitava rankkasateiden vaikutus ja rinnemateriaalin huuhtoutuminen.

Melko uudet raput on rakennettu jyrkälle rantatörmälle keskiosan sisäänkäynnin jatkeeksi kalastuspaikalle 2. Rappujen kuntoa tulee seurata. On todennäköistä, ettei niitä tarvitse uusia seuraavalla 10-vuotiskaudella.

Pyörätelineet

Pyörätelineitä tulee sijoittaa kaikille kolmelle sisäänkäynnille pyöräilyn vähentämiseksi. Pyörätelineille tulee järjestää tilaa niin, etteivät pyörät ole muiden kävijöiden tiellä. Sijoittelussa tulee huomioida maaston muodot, jotta pyöräteline toimisi mahdollisesta kaltevuudesta huolimatta. Nykyinen pyöräteline alueen keskiosassa on uusittava, koska tukista tehty teline on lahoamassa ja se on asetettu maan kaltevuuteen nähden väärin päin.

Taukopaikat

Penkkejä ja taukoryhmiä lisätään nykyisestä yhdestä taukoryhmästä. Liitekartan mukaisesti penkkejä lisätään varsinaisen luonnonsuojelualueen ulkopuolella, jotta taukopainetta vähennetään luonnonsuojelualueella.

1. Keskiosan sisäänkäynnin puoliväliin sijoitetaan penkki lähinnä liikuntaesteisten levähdyspaikaksi. Ruutinkoski on Haltialan luonnonsuojelualueista ainoa, joka helposti on järjestettävissä liikuntaesteisille osittain soveltuvaksi. Niskalan arboretum on melko helppokulkuinen, mutta se ei edusta luonnontilaista luontoa.
2. Pellon reunaan lehtimetsikön eteläpuolelle sijoitetaan penkki pääulkopolun varteen, koska paikka on hyvällä säällä lämmin ja siitä on näkymät idästä länteen. Samalla saadaan osa taukopaineesta siirrettyä varsinaiselta luonnonsuojelualueelta sen reunalle.
3. Nykyinen taukopaikka keskiosan sisäänkäynnin kohdalla lehdon suojassa säilytetään lähes tulkoon samassa paikassa. Se siirretään kuitenkin hieman ylemmäs, niin että aurinko pääsisi kuivattamaan penkkejä ja lämmitämään ulkoilijoita.
4. Nykyinen taukopaikka pienellä kukkulalla (kasvikuvio 18) säilytetään ja penkit ja pöytä uusitaan viiden vuoden sisällä. Aluksi kokeillaan jäteastian poistamista, eikä sitä palauteta, mikäli ihmiset oppivat kantamaan jätteen pois. Roskateline uusitaan, jos astia on tarpeen. Roskatelineen malliksi valitaan kannellinen (eläinsuojattu) ympäristöön sopiva teline. Nykyisen telineen puinen kansi on sateisena kesänä kovin raskas nostettavaksi ainakin lapsille.
5. Uusi taukopaikka luodaan laidunnettavan niityn viereen joen mutkan lähelle. Kalusteet voivat olla samanlaisia kuin edellisessä taukopaikassa. Nykyisen linnuston kannalta kohde on vähäarvoinen, joten taukopaikka ei häirinne useaa pesivää paria. Mikäli alueelle saadaan laidun, pesimälinnustoon tuskin tulee avoalueelle taukopaikan läheisyyteen helposti häiriintyviä lajeja. Mikäli alueen annetaan kasvaa umpeen, taukopaikkaa on kohteeseen turha perustaa alueen sulkeutuneisuuden ja siten vähäisen viehättävyyden takia.

Jäteastiat

Jäteastioita (2 kpl) sijoitetaan sisäänkäynneille opastetaulujen viereen. Sisäänkäyntien astiat on helppo tyhjentää esim. traktorilla tai mönkijällä. Aluksi voidaan kokeilla nykyisen taukopaikan jäteastian poistamista. Jos ihmiset oppivat kantaamaan jätteensä mukanaan sisäänkäynneille, taukopaikoille ei palauteta astioita eikä niitä lisätä varsinaisella suojelualueella. Taukopaikkojen jäteastioiden tyhjentäminen saattaa vaatia säkin karräämistä pienemmällä kärryllä tai vastaavalla jonkun matkaa, minkä takia niiden tyhjentäminen on työläämpää kuin sisäänkäynneiltä.

Pitkospuut

Pitkospuita tarvitaan alueen keskiosan lampien ja kosteikon ylittämiseen. Pitkospuut uusittiin suurtulvien jälkeen vuonna 2004, joten uusimistarve lähivuosina on pieni. Pitkospuita tulee seurata vuosittain kulumisen ja tulvien varalta ja uusia tarvittaessa.

Kalastuspaikalle nro 4 pääsee ylittämään vetisen painanteen pientä puusiltaa tai pitkospuita pitkin. Silta on jo uusimisen tarpeessa, ellei kalastuspaikkaa ole tarkoitus sulkea. Tulvavedet koettelevat siltaa, ja vesien mukana kulkeutuva savi tekee puusta liukkaan. Uudet pitkospuut voidaan varustaa pienillä askelmilla liukastumisen estämiseksi.

5.6.5 Niittyjen hoito

Niittyjen tavoitetilä on avoin ja paikoittain puoliavoin tuore tai kostea rantaniitty. Tarkoituksena on säilyttää puuryhmiä ja pensaita joissakin paikoissa, puoliavoimen elinympäristön linnuston turvaamiseksi. Puita säilytetään paikoin kuitenkin niin väljästi, että aluskasvillisuus muodostuu niittymäiseksi. Puut voidaan jättää yksittäisiksi tai ryhmiin, mutta selkeästi niin, että avoin ala on suurempi kuin varjossa oleva ala. Näin niityn niitto helpottuu ja laiduneläinten suosimat kasvilajit viihtyvät.

Mikäli aluetta ei saada laidunnukseen, alueen annetaan pikku hiljaa kasvaa umpeen. Rehevän kasvillisuuden niitto on työlästä ja tulee virkätöyänä kalliiksi. Avoin muutta voidaan säilyttää jonkin aikaa poistamalla pensaita ja puiden taimia, mutta aluskasvillisuus kasvaa kuitenkin luontaisesti korkeaksi. Säännölliset niittytalkoot yhteistyössä kansalaisjärjestöjen kanssa voivat olla yksi ratkaisu avoimen maiseman ylläpitämiseksi.

Mikäli päädytään laiduntamiseen, laiduneläinten suosiman niittylajiston kehittäminen vaatii useita työvaiheita. Samalla voidaan luoda niittyjen selkärangattomille soveltuvaa elinympäristöä ja ihmisen silmälle kauneutta. Ruutinkosken luontaiset niittytyypit ovat reheviä savisen maaperän ja tulvavesien tuomien ravinteiden takia. Hoidetun niityn kasvillisuus on kuitenkin nykyistä 1–1,5 metrin korkuista ja noin 10 valtalajin niittyä monilajisempi ja matalakasvuisempi. Hoidetun niittylajiston luomiseen ja kehittämiseen saattaa mennä 10–15 vuotta Ruutinkosken rehevällä kasvupaikalla. Tämän ja alueen pienuuden takia ohjausryhmä keskusteli hoidon mielekkyydestä suhteessa muihin hoidettaviin kohteisiin kuten Viikin rantaniittiyhin. Jokirantaniityt eroavat lajistoltaan kuitenkin merenrantaniityistä, joten luonnonsuojelullisessa mielessä jokirantaniittyjen hoitaminen on yhtä tärkeätä.

Kuva 4. Näkymä Vantaanjoen yli lammikon länsipuolelta (kasvillisuuskuvioiden 15 ja 19 rajalta). Kuva: Susanna. Pimenoff.

Seuraavassa on selostettu niityn kehittämisen hoitovaihteita, kuten kirjallisuudessa on esitetty (mm. Johansson ja Hedin 1995).

Alkuraivaus

Puustoa vähennetään kaikkialla, minne on tarkoitus luoda laitumia. Vanhat lehtipuut ja pystyssä olevat lahoppuut säästetään. Helposti vesovat puut, kuten leppä ja haapa, kaulataan kahtena alkukesänä vesomisen vähentämiseksi. Kaulauksen leveys tulee olla vähintään 20 cm, ja nila voidaan veistää vesurilla. Vasta puiden kuoltua tai näivetyttyä, ne kaadetaan. Puut kaadetaan moottorisahalla tai raivaussahalla. Vesuria ei kannata käyttää, koska kannot jäävät helposti liian teräviksi ja ovat haitaksi laiduneläimille.

Kaikki oksat, risut ja rungot poistetaan alueelta kuljettamalla ne pois tai polttamalla paikan päällä ja kuljettamalla tuhkat pois alueelta. Risujen poistaminen on tärkeää, etteivät ne haittaa niittoa tai lisää maaperän ravinteisuutta. Mikäli maassa on järeitä maapuita, ne viedään luonnonsuojelualueen lehto-osiin luonnon monimuotoisuuden lisäämiseksi.

Poistettavaa puustoa kaadetaan vaiheittain usean vuoden aikana. Tällä tavoin vältetään yhtäkkinen ja liiallinen ravinteiden vapautuminen poistettujen puiden juuristosta maaperään. Kertaraivauksen jälkeinen ravinnepurkaus sekä valoisuuden lisääntyminen saavat helposti ns. ongelmakasvit rehottamaan. Ruutinkoskella on useita ongelmakasveja, sekä kotimaisia typensuosijoita että vierasperäisiä ja kilpailukykyisiä lajeja.

Kunnostus

Puuston raivauksen jälkeen aluetta tulee hoitaa tehokkaasti useita vuosia. Puiden kannot sahataan poikki mahdollisimman alhaalta tai vedetään ylös traktorilla tai jyrsimellä myöhemmän niittämisen helpottamiseksi. Parhaita alkukunnostuksen tekijöitä ovat laiduneläimet riittävällä laidunpaineella. Ennen laiduntajien päästämistä alueelle, kasvillisuus on syytä niittää ja kerätä tarkoin pois. Vaihtoehtoisesti vanha kuivunut kasvillisuus voidaan kasvukauden ulkopuolella polttaa esim. ennen lumentuloa. Tällöin saadaan kuivunut ja kuollut kasviaines poistettua, koska se ei kelpaa laiduneläimille. Poiskeräämisellä voidaan jossakin määrin vähentää maaperän ravinteita.

Ongelmakasvit ovat kilpailullisesti voimakkaita lajeja, jotka valtaavat nopeasti hoitamattomina olleita avoimia aloja. Ne hyötyvät maaperän kohonneista typpi- ja fosforipitoisuuksista. Ongelmakasvien joukossa on useita Ruutinkoskella esiintyviä lajeja kuten koiranputki, mesiangervo, nokkonen, ohdakkeet, vuohenputki, nurmilauha. Ongelmakasvien poistaminen ja rajoittaminen on tärkeää monipuolisemman ja laiduneläimille maittavamman lajiston kehittymiseksi. Esimerkiksi koiranputki ja mesiangervo kuuluvat rehevän, hoitamattoman niityn peruslajistoon, mutta niitä tulisi kuitenkin pyrkiä rajoittamaan hoidetulla niityllä.

Ongelmakasveja saadaan rajoitettua ja poistettua pitkäjänteisen niiton ja laidunnuksen tuloksena. Alkukunnostusvaiheessa kasveja kannattaa poistaa tehosteuttisesti. Poistamistavat vaihtelevat lajin mukaan, alkuvuosina niitto ja niittojätteen poisto 2–3 kertaa kesässä on tarpeen. Niitto on syytä ajoittaa parhaaseen kukinta-aikaan, jolloin monien kasvien lisääntyminen estyy. Koiranputkea voi repiä irti juurineen, nurmilauhan tuppaita voi poistaa lapiolla tai traktorin kauhalla. Eläimet syövät niille muuten maistumattomia nokkosia, jos nokkoset tarjotaan niille niitetynä ja kuivahtaneena. Poistamistavat ovat työläitä käsityövaiheita, joihin kaupungin tavalliset resurssit eivät oikein riitä. Ruutinkoskella olisi siksi syytä keksiä uusia tapoja järjestää hoito esim. talkoina tai luontojärjestöjen avulla.

Laidunmaiden ympärille pystytetään aidat. Aidat valitaan alueelle tulevien laiduneläinten mukaan. Alueelle soveltuu nautakarja, joka tarvitsee aidakseen lauttaa ja usean langan sähköaitaa. Mikäli alueella laidunnetaan sekakarjaa, pitää muistaa valita aitamateriaali kaikkia laiduneläimiä silmällä pitäen. Lampaat tarvitsevat verkkoaidan tai riukuaidan.

Eläinten karkaaminen vesialueen kautta estetään pitkälle veteen ulottuvien johdeiden avulla tai aitaamalla koko vesiraja. Rannoilla on järkevintä käyttää helposti purettavaa aitamateriaalia, joka voidaan purkaa syksyllä jäätuhojen estämiseksi. Vaihtoehtoisesti voidaan selvittää, onko mahdollista rakentaa jäätuhoja kestäviä aitoja.

Laidunnus

Laidunnus esitetään seuraavassa suositeltavana vaihtoehtona, jonka toteuttamiseen ryhdytään, jos karjanpitäjätahon kanssa päästään sopimukseen. Laidunnus aloitetaan kasvukauden alussa, erityisesti alkuvuosina niittyjen kunnostusvaiheessa. Kasvukauden alussa monet kasvit ovat vielä maittavia, kun ne myöhemmin jäävät laiduneläimiltä syömättä. Karja karttaa mm. nurmilauhaa ja nokkosta. Laidunnusta on syytä jatkaa pitkälle syksyyn, jolloin niitylle jää mahdollisimman vähän kuolevaa kasvillisuutta. Hylkyläikut ja syömätön kasvillisuus voidaan niittää.

Laiduneläimet olisi kätevinä tuoda alueelle Haltialan tilalta. Tällöin laidunten portit rakennetaan laidunten itäpäihin, jolloin eläimiä on helppo siirtää laitumelta toiselle alkaen tilan lähimmästä laitumesta. Alueelle kannattaa rakentaa useita erillisiä laitumia laidunnuspaineen sääntelyn helpottamiseksi. Aitoihin ja portteihin tulee kiinnittää erityishuomiota kalastajien suosimilla rantaosuuksilla, jotta eläinten säikähtäminen ja laitumelta karkaaminen estetään.

Ruutinkosken rantaniityille on kokeilemalla haettava sopiva laidunnuspaine. Laidunnuspaineella tarkoitetaan laidunnuskauden aikaista eläinmäärää tiettyä pinta-alaa kohden. Alhaisella laidunnuspaineella niittykasvillisuutta ei saada palaute-tuksi. Kunnostusvaiheessa laidunnuspaine saa olla korkeampi kuin hyvin hoide-tulla niityllä. Liian voimakkaalla laidunnuspaineella aiheutetaan ylilaidunnusta, jolloin kasvien siementuotto vähenee, ja kukista riippuvaiset hyönteiset vähene-vät. Perinnebiotoopin hoitokortin 1 (Priha 2003a) mukaan Ruutinkosken rantanii-tylle soveltuva laidunnuspaine on mahdollisesti seuraava siinä vaiheessa, kun niitty on hoidettu kuntoon:

Arvioita perinnebiotoopeille soveltuvista laidunnuspaineista (eläimiä/ha) koko laidunkau-den ajalle (120 laidunpäivää).

	1	2	3	4	5	6
Rantaniitty	1,5–3	1–1,8	0,7–1,4	0,5–1	2–4	0,8–1,6
Tuore niitty	2–2,5	1–1,8	0,9–1,2	0,5–0,8	2–2,5	1–1,4

1 = hieho < 1 v, 2 = hieho > 1 v, 3 = lihanauta < 1 v, 4 = emolehmä + vasikka, 5 = uuhi + 2,5 karitsaa, 6 = hevonen

Ruutinkosken niitylaikuille arvioidut minimilaidunpaineet 120 pv/v:

	1	2	3	4	5	6
Laaja tuore niitty 1 ha	2	1	1	0,5	2	1
Rantaniitty P 0,5 ha	0,7	0,5	0,35	0,25	1	0,4
Rantaniitty E 0,2 ha	0,35	0,25	0,17	0,12	0,5	0,2

1 = hieho < 1 v, 2 = hieho > 1 v, 3 = lihanauta < 1 v, 4 = emolehmä + vasikka, 5 = uuhi + 2,5 karitsaa, 6 = hevonen

Laidunnuspaine tulee kunnostusvuosina olla yllä mainittua korkeampi.

Rantaniitylle ja tuoreelle, mutta pehmeälle, niitylle sopivin laiduneläin olisi pieni-kokoinen maataislehmä. Suuret lihakarjarodut voivat suurella painollaan rikkoa pehmeän maanpinnan ja siten hidastaa niitylajiston kehittymistä. Joen kosteat ja saviset rantatörmät ovat erityisen alttiita kulumiselle ja sortumiselle.

Laiduneläimeksi soveltuu myös vuohi, joita Haltialan tilalla pidetään pieni määrä. Vuohet suosivat lehtipuuvesakkoa eroten muista laiduneläimistä, ja siksi ne ovat etevä kunnostajia alkuvaiheessa (Johansson ja Hedin 1995). Vuohille kelpaavat myös havupuiden taimet. Vuohet syövät mielellään mesiangervoa, vadelmaa, hierakoita, maitohorsmaa, voikukkaa ja muita meheviä ruohoja. Vuohet välttävät pitkälti heiniä, minkä takia ne eivät sovellu ainoaksi laiduneläimeksi hyvin hoide-tuilla niityillä.

Lampaita voisi rantaniityillä pitää etenkin kunnostusvaiheessa, koska ne syövät ongelmalajeja koiranputkea ja mesiangervoa (Johansson ja Hedin 1995). Lam-paat eivät mielellään laidunna kosteita alueita eivätkä välttämättä lainkaan käy

märissä kohdissa. Käyttäytyminen johtune lampaan loisista, jotka esiintyvät kosteassa maassa. Tämän takia yksinomaan lampaat eivät ole riittäviä laiduntamaan Ruutinkosken kosteahkoja niittyjä. Alkuvaiheessa lampaat ovat kuitenkin eteviä kunnostajia, koska ne syövät mielellään lehtipuiden vesoja kuten haapaa.

Ruutinkosken itäosa on ehdotettu aidattavaksi kolmeen osaan. Jako eri osiin auttaa laidunnuspaineen säätelämisessä, koska eläimiä voidaan päästää laitumelta toiselle, kun yksi laidun on syöty valmiiksi. Tällöin ei synny yhtä helposti laiduntamattomia laikkuja tai kuluneita kohtia. Toisaalta aitamateriaalia tarvitaan enemmän ja eläinten ravinnon riittävyys pitää tarkistaa useammin. Laitumille tulee järjestää myös juottopisteitä, elleivät eläimet saa juoda jokivettä. Juottopiste on järjestettävä läntiselle laajalle niitylle, koska siellä laidun ei ulotu rantaan suunnitellun ulkoilupolun takia.

Laidunnus perinnebiotoopilla tähtää niityn ravinteisuuden vähentämiseen ja sitä kautta kasvilajiston monipuolistumiseen ja madaltumiseen sekä laitumen laadun paranemiseen. Tavoitteena on luoda tiheä kasvusto, joka tuottaa paljon maittavia kasveja ja kestää laiduneläinten sorkkia ja laiduntamista. Tämän takia laiduneläimille ei saa antaa lisärehua rehevöittämään niittyä. Kivennäisiä voidaan antaa vapaasti luonnonlaitumilla. Kulutukselle altis kivennäisten antopaikka sijoitetaan niityn vähäarvoisimpaan osaan kuten ongelmajien kasvustoon.

5.6.6 Vierasperäiset lajit

Pajuasteri

Pajuasteri (*Aster x salignus*) on kilpailukykyinen ja voimakaskasvuinen pohjois-amerikkalainen laji. Se on levinnyt viljelykarkulaisena puutarhoista. Pajuasteri kukkii vasta elo-syyskuussa ja muodostaa siemenensä tämän jälkeen. Ruutinkosken pajuasterit ovat ilmeisesti levinneet paikalle Vantaanjokea pitkin, koska laji on levittäytynyt laajalle vesistön alueelle. Pajuasteri todettiin alueella jo vuoden 1988 hoitosuunnitelmassa. Pajuasteria esiintyy laaja-alaisesti kasvikuviolla 19 lammikon itäpuoleisella niityllä. Muualla siitä ei ole yhtä laajoja kasvustoja, mutta se löytyy kuvioilta 10, 15, 21, 23 ja 26.

Kuva 5. Pajuasteri kukinnassa syksyllä. Kuva: Susanna Pimenoff.

Antti Autio HKR-Ympäristötuotannon käsityöpajalta kertoi, että syysasteria (*Aster novi-belgii*) on yritetty poistaa Vuosaaren täyttömäeltä. Kokemusten perusteella repiminen tai niittäminen kahdesti kesässä ei vaikuta kasvin elinvoimaan. Niitto neljästi kesässä saattaisi nujertaa kasvin, jos niittoa jatketaan useana vuotena peräkkäin. Niitto pitäisi tehdä ainakin juuri ennen kukkimista, ettei kasvi pääse kukkimaan ja siementämään. Mikäli pajuasteri haluttaisiin pitää Ruutinkoskella kurissa, niittoa tulisi jatkaa vuosittain. Muutoin joen kautta leviävät siemenet pääsevät muodostamaan uusia kasvustoja vanhojen hävittyä.

Talven aikana ei löydetty tietoa siitä, syökö jokin laiduneläin pajuasteria, mutta sitä voi kokeilla. Laidunalue kuviolla 19 ei suunnitelmien mukaan ulotu rantaan saakka, koska ulkoilupolku kulkee rantaa pitkin. Mikäli pajuasteri halutaan poistaa rannoilta, sitä tulee niittää tai kitkeä. Pajuasteri näyttää kuitenkin kilpailukykyisimmältä juuri avoaloilla kuten niityllä 19.

Pensasto

Pensastossa on useita vierasperäisiä lajeja, jotka on istutettu Ruutinkoskelle 1980-luvulla ennen luonnonsuojelun alueen muodostamista. Pensaston lajeista ongelmallisia ovat kanukka (*Cornus alba*) ja pihlaja-angervo (*Sorbaria sorbifolia*). Ongelma johtuu lajien suuresta kilpailukykyä suhteessa luontaisiin lajeihin. Ne levittäytyvät nopeasti, hävittävät varjostuksellaan muun kasvillisuuden ja estävät puutaimien kasvun. Etenkin pihlaja-angervo voi muodostaa laajan kasvuston, jossa ei kasva mitään muuta. Hoidon tavoitteena on rajoittaa pensaiden kasvua tai poistaa kokonaan nämä lajit luonnonsuojelualueelta. Muita alallaan pysyviä vierasperäisiä lajeja ei tarvitse poistaa, ne häviävät itsestään viimeistään yksilöiden kuollessa.

Puhelinhaastattelujen perusteella on ilmeistä, että kanukan ja pihlaja-angervon mekaaninen poistaminen on haasteellista. Ne ovat molemmat hanakoita veso- maan entistä runsaammin ja nopeammin, jos vesoja katkotaan.

Pihlaja-angervolla on voimakkaat juuret syvällä maassa. Pensas voidaan ehkä poistaa, jos pensas kaikkine juurineen kaivetaan kaivinkoneella maasta. Ennen toimiin ryhtymistä on syytä selvittää, saako suojelualueella suorittaa koneellisia kaivuutöitä luonnonsuojelun nimissä. Toinen hitaampi tapa on pitkäjänteinen runkojen ja vesojen katkaiseminen. Raivaus on tehtävä usein, koska vesat kasvavat nopeasti. Katkomista on todennäköisesti tarpeen jatkaa 3–4 vuotta ennen kuin kasvi näivettyy. Kaikki raivausjätteet on tarkasti korjattava pois tai poltettava paikan päällä, koska pihlaja-angervo voi pajujen tapaan muodostaa taimen pelkästä oksan pätkästä.

Pensaiden raivaamiseen voisi yrittää pyytää vapaaehtoisia asukkaita tai esim. 4H-yhdistyksen jäseniä. Mikäli useita vapaaehtoisia olisi käytettävissä, pensaita voisi pyrkiä katkomaan kerran kuussa koko kasvukauden ajan.

5.6.7 Puuston hoito

Jalava

Rauhoitettu kynäjalava kasvaa aivan pellon reunassa jyrkässä rinteessä. Sen ympärillä kasvaa runsaasti keltavuokkoa, valkovuokkoa ja kiurunkannusta. Jalavan ympäriltä poistetaan tarvittaessa muiden lajien taimia, mutta jalavan omia vesoja ei tule poistaa. Tavoitteena on saada kynäjalavasta elinkelpoisia taimia

ennen vanhan puun kuolemaa. Kasvikartoittajan kertoman mukaan kynäjalava vesoo vähäisesti. Vesat eivät todennäköisesti muodosta uusia puita vaan korkeintaan pensasmaisia kasvumuotoja, kuten useilla muilla jalopuilla. HKR-Ympäristötuotannon käsityöpajalla on tietotaitoa puistopuutaimien kasvattamisesta, ja heiltä voisi pyytää apua kynäjalavan lisäämiseen.

Kuva 6. Rauhoitettu kynäjalava kasvaa pellon reunassa. Kuva: Susanna Pimenoff

Kuusetumisen estäminen

Ruutinkoski säilytetään lehtipuuvaltaisena lehtona. Kesällä 2004 puustosta ei havaittu yhtäkään kuusta tai muuta havupuuta, mikä osin voi johtua tulvista. Lehdossa estetään kuusetumista, jotta arvokas lehtokasvillisuus säilyy. Jos kuusta ilmaantuu alueelle, se poistetaan mahdollisimman nopeasti. Tällöin maaperä ei pääse happamoitumaan havuneulasten vaikutuksesta.

Lahopuun määrä saa lisääntyä luontaisesti. Lahopuuta ei poisteta, ellei runkoja ole kaatunut poluille. Kaatuneet puut siirretään tai katkotaan polun osalta ja nostetaan sivulle, kuten kaupungin virkistysmetsissäkin nykyään on käytäntönä. Riisit ja vesat poistetaan niityiltä, mutta järeät pystyssä olevat lahopuut jätetään paikalleen. Mikäli niittyjä aiotaan niittää tai hoitaa, järeät maapuut siirretään avoaloilta alueen puustoisille aloille tai puuryhmien yhteyteen.

5.7 Aikataulu

Seuraavassa on esitetty ehdotettujen hoitotoimenpiteiden luokitus kiireellisyysluokkiin ja alkutoimenpiteitä seuraavaan jatkuvaan hoitoon.

Ensisijaiset toimenpiteet

1. Luvallisten polkujen merkitseminen
2. Opastaulujen uusiminen ja lisääminen
3. Luonnonsuojelualueen rajauksen uudelleen merkitseminen
4. Vierasperäisten lajien poiston organisoiminen ja aloittaminen
5. Raivattavan niityn leppien ja haapojen kaulaaminen
6. Kynäjalavan taimien kasvattaminen

Seuraavat toimenpiteet

7. Vierasperäisten lajien poisto tai vesojen katkominen 4–6 kertaa kasvukauden aikana
8. Raivattavien niittyalueiden puuston väljentäminen ja raivaus
9. Niittyjen peruskunnostus: risujen poiskuljetus ja kantojen poisto
10. Niityn niitto ja kuivuneen kasviaineksen poisto tai poltto talvella.
11. Niittyjen aitaaminen ja juottopaikkojen järjestäminen
12. Laidunnuksen aloittaminen tehostettuna (suurempi laidunpaine alkuvuosina)
13. Kalastuksen ohjaamisen organisointi ja kalastuspaikkojen vähentäminen
14. Uuden luontopolun merkitseminen laitumen reunaa pitkin
15. Uusien rakenteiden pystyttäminen kuten pyörätelineet, penkit ja taukopaikka, kaiteen pidentäminen ja uusiminen, jäteastioiden uudelleen sijoitus)
16. Näkymäakselin avaaminen uudelta itäiseltä taukopaikalta rantapensaita poistamalla

Jatkuva hoito

17. Opasteiden ja rakenteiden kunnon seuraaminen ja kunnostus tarvittaessa (raput, pitkospuut)
18. Jätehuolto, jäteastioiden tyhjentäminen ja roskien kerääminen
19. Kalastuksen valvonta
20. Niittyjen hoito: laidunnuksen tehon seuraaminen ja muuttaminen tarvittaessa, aitojen ylläpito ja vesirajaan liittyvien aitojen nosto talveksi
21. Laiduneläinten hyvinvoinnin seuranta ja valvonta ja siirto laitumelta toiselle
22. Vierasperäisten lajien poisto tarvittaessa
23. Kuusettumisen estäminen

5.8 Kustannukset

Alla on lueteltuna alueen hoitoon tarvittavat materiaalit ja työvaiheet. Suurin osa rakenteista on jo olemassa olevia, mutta osa niistä on tarpeen uusia seuraavalla 10-vuotiskaudella. Peruskunnostus ja uusien reittien sekä opastaulujen rakentaminen on rakennusvirastossa arvioitu 16 000 euron kulueräksi. Tähän arvioon ei

ole sisällytetty laitumen perustamisen tai niittyjen hoidon kustannuksia. Laitumen kulut esitetään jäljempänä.

Materiaalit

- Luonnonsuojelualueen tolpat
- Pääsisäänkäyntien infotaulut 3 kpl
- Pienemmät opastetaulut 3 kpl
- Luontopolun opasteet, määrä riippuu toteutuksesta
- Polkujen viitat ja merkit
- Aidat polkujen viereen lehtoalueella ja tarvittaessa muualla
- Pyörätelineet 3 kpl
- Taukopaikka 2-3 kpl
- Penkit 2 kpl
- Jäteastiat 2 tai 4 kpl, määrä riippuu ihmisten käyttäytymisestä

- Laitumelle aidat, juottoastiat ja vesiletku

- Laituri 1 kpl kosken niskalla
- Pitkospuut lammikolla
- Uutta luontopolkua varten silta kapean lahden yli
- Portaat 3 kpl (kalastuspaikka 2, kynäjalavan ja itäisen sisäänkäynnin kohdalla)

Kertaluonteinen työmenekki

- Poistettavien haapojen ja leppien kaulaaminen
- niittyjen puuston raivaus
- peruskunnostus: risujen ja kantojen nosto ja poiskuljetus
- laidunaitauksien perustaminen ja juottopisteiden rakentaminen
- luonnonsuojelualueen rajatolppien pystyttäminen
- polkujen merkinnät
- uuden sillan rakentaminen, mikäli polkua siirretään laitumen takia
- opastetaulujen suunnittelu, rakentaminen ja pystyttäminen
- taukopaikan rakentaminen, penkkien ja pyörätelineiden hankkiminen ja sijoitus ja jäteastioiden uudelleensijoitus
- kaiteen uusiminen
- rappujen uusiminen
- luontopolun opasteiden suunnittelu ja opastetaulujen pystytys
- kalastuspaikkojen 2–3 sulkeminen, aidan rakentaminen ja risujen kasaminen polulle
- matokompostin poistaminen tai siirto laiturin lähelle

Jatkuva työmenekki

- luonnonsuojelualueen tolppien kunnon seuraaminen ja uusiminen tarvittaessa
- polkujen merkintöjen kunnon seuraaminen ja uusiminen tarvittaessa
- kalastuslaiturin huolto ja kunnon seuraaminen
- kalastuksen valvonta
- jätehuolto ja roskien kerääminen
- laidunten aitojen korjaaminen ja veteen ulottuvien aitojen nosto ja uudelleen rakentaminen kesäajaksi

- niitto
- vierasperäisten lajien poisto, kanukka ja pihlaja-angervo kestävät 3–4 vuotta poistaa, pajuasteria tulee jatkuvasti joelta

Niityn luominen

Niittyjen hoidon kustannukset ovat suurimmillaan peruskunnostusvaiheessa. Uudelleen käyttöön otettavan kohteen kunnostustoimet ovat aikaa vieviä ja edellyttävät runsaasti ihmis- ja konetyötä. Kustannuksiin on laskettava palkka-, materiaali- ja konekulut sekä työn suunnitteluun ja johtoon liittyvät kulut. Kunnostuksen kokonaiskustannuksiin vaikuttaa merkittävästi, tehdäänkö työ talkooperiaatteella tai palkkatyönä.

Raivauksen hehtaarikohtaiset kustannukset riippuvat alueelta poistettavan puuston ja pensaston määrästä ja koosta. Suuri osa kustannuksista tulee raivaustahteiden korjaamisesta ja poiskuljetuksesta. Perinnebiotoopin hoitokortissa 3 (Priha 2003b) arvioidaan voimakkaasti pensoittuneen rantaniityn kunnostuksen maksavan ensimmäisenä vuonna jopa 1 500 €/ha. Ruutinkosken niityt eivät ole voimakkaasti pensoittuneita, vaan ne ovat pääosin puoliavoimia. Kunnostettavaa niittyalaa on noin 1,7 ha. Kunnostukseen kuuluvat raivaus raivaussahalla, raivausjätteen keruu ja poltto. Seuraavina vuosina rantaniityn raivauskustannuksiksi arvioidaan hoitokortissa noin 300–400 € hehtaarilla.

Prihan 2003 b mukaiset kustannusarviot laitumen hoidolle.

Toimenpiteet	Kustannus (€/yksikkö)
Aitaaminen	
- Sähköpaimenlanka	2,4 €/jm
- Lammasverkko	3,2 €/jm
- Riukuaita	17–25 €/jm
Laiduneläinten valvonta	66–135 €/ha/v
Laiduneläinten juotto	30–122 €/ha/v
Laiduneläinten tapaturmavakuutus	30–60 € eläimen keskituotoksesta riippuen

Yllä olevasta taulukosta voidaan laskea viiden vuoden kustannukset 1,7 hehtaarille niittyä:

- niittyjen kunnostus noin 2 800 € sisältäen raivauksen 3 vuotena.
- aitaaminen sähköpaimenlangalla 860 m * 2,4 € = 2 064 €
- laiduneläinten valvonta ja juotto 3 v. * 1,7 ha * 200 € = 1 020 €
- tapaturmavakuutus 3 lihaeläimelle (ks. 5.5.5 Laidunnus), laidunpäiviä 60, 3v.* 3krt * 60 € = 540 €
- Kustannukset yhteensä viidelle vuodelle, josta kolme laidunnetaan 6 424 €, keskimäärin vuodessa 1 283 €

5.9 Seuranta

5.9.1 Kulumisen seuranta

Polkuverkoston leviämistä seurataan. Polkujen leveyttä mitataan, koska levenevät polut kertovat käyttöpaineen noususta. Mikäli käyttöpaine näyttää kasvavan esim. lähialueiden asukkaiden määrän lisäyksen takia, polkujen kestävyys parantamista harkitaan. Uusia polkuja ei tule perustaa luonnonsuojelualueelle, vaan polkuverkostoa olisi lisättävä Haltialan ulkoilualueella käyttöpaineen ohjaukseksi pois luonnonsuojelualueilta.

Roskaantumista ja jäteastioiden tyhjennysväliä seurataan. Tarvittaessa jäteastioita tyhjennetään useammin tai uusia astioita sijoitetaan alueelle. Alussa kokeillaan kahden jäteastian riittävyyttä ja tarvittaessa astioita sijoitetaan taukopaikkojen (2 kpl) yhteyteen.

Pyöräilykiellon noudattamista voi seurata pistokokein laskemalla kävijöitä ja katsomalla sateen jälkeen polkuja pyöräjälkien havaitsemiseksi. Mikäli pyöräily jatkuu, uusia keinoja sen estämiseksi tulee etsiä. Pyöräilyesteitä voi laittaa sisääntuloteille, mutta keskimmaisella sisääntulolla olisi muistettava myös liikuntaesteiset.

Kalastusvalvonnalla voidaan seurata kalastajien määrää, ja koskikohtaisella kalastusluvalla kalastuspainetta voidaan säännöstellä. Ilman kalastusvalvojaa kalastusta on vaikea seurata tai rajoittaa eikä vaikutuksia vesiluontoon siten voida ohjata.

5.9.2 Rakenteiden korjaus

Rakenteiden ja opasteiden kunto tarkistetaan vähintään kahdesti vuosittain.

Rikkoontuneet tai kuluneet rakenteet korjataan mahdollisimman nopeasti kulumisen ja uusien polku-urien muodostumisen estämiseksi.

5.9.3 Vierasperäiset lajit

Vierasperäisten lajien levittäytymistä seurataan. Lajien levinneisyyttä ja runsautta voidaan dokumentoida tallentamalla sijaintia kartalle tai valokuville.

Poistotoimenpiteiden vaikutuksia seurataan ja muutetaan hoitoa tarvittaessa.

5.9.4 Luontotutkimus

Koskessa esiintyviä lajeja tutkitaan vesiluontoselvityksellä. Tutkimuksessa voidaan selvittää kosken kalatuottoa, pohjaeläimistöä ja vesikasvillisuutta. Erityisesti pyritään havaitsemaan luonnonsuojelulain 49 § suojeleman vuolejokisimpukan esiintymispaikat ja määrät. Kun lajille tärkeät alueet ovat tiedossa, perhokalastajien kulkua niissä voidaan mahdollisesti rajoittaa. Vedenalainen tutkimus on haasteellista Vantaanjoen sameuden takia, mikä korostuu tulvien aikana.

Kuva 7. Ruutinkosken kivinen osuus ennen suvantoa. Kuva: Susanna Pimenoff.

Lähteet

Alanen, A., Leivo, A., Lindgren, L. & Piri, E. 1995: Lehtojen hoito-opas. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja, Sarja B 26. ISBN 951-53-0394-X

Ekstam, U. & Forshed, N. 1997: Om hävdens upphör. Kärlväxter som indikatorarter i ängs- och hagmarker. Naturvårdsverket, AB Fälths Tryckeri, Värnamo. 135 s. ISBN 91-620-1117-0

Helsingin kaupunki 1988: Ruutinkoski. Hoito- ja käyttösuunnitelma. Helsingin kaupungin ympäristönsuojelulautakunta. Panplan Oy, Väre, S. 19 s.

Helsingin kaupunki 1989: Niskalan maisemasuunnitelma, Niskalan ja Niskalan tilan pihapiirien hoitosuunnitelmat. Julkaisematon, Helsingin kaupunki, kiinteistövirasto/metsä- ja maatalousosasto, Maisemasuunnittelu Hemgård 30.11.1989. 46 s., 3 liitettä.

Hämet-Ahti, L., Suominen, J., Ulvinen, T. ja Uotila, P. (toim.) 1998: Retkeilykasvio. Yliopistopaino, Helsinki. 4. Painos. 656 s. ISBN 951-45-8166-0

Johansson, O. & Hedin, P. 1995: Restaurering av ängs- och hagmarker. Naturvårdsverket, Tryckindustri, Solna. 146 s. ISBN 91-36-02434-1.

Koivula, M. & Yrjölä, R. 2004: Laskentakierroksien määrän vertailu metsälinnuston kartoituslaskennassa. Linnut-vuosikirja 2003:101–107. ISSN 1455-674X

Koskimies, P. 2001: Parikkalan Siikalahti – Suomen paras lintujärvi. Linnut 36:14-20. ISSN 1235-9807

Koskimies, P & Väisänen, R. A. 1988: Maalintujen kartoituslaskentaohjeet. Teoksessa: Linnustonseurannan havainnointiohjeet, 2 painos. Helsingin yliopiston eläinmuseo. ISBN 951-45-4586-9

Kurtto, A. & Helynranta, L. 1998: Helsingin kasvit. Helsingin kaupungin ympäristökeskus, Yliopistopaino. 400 s. ISBN 951-570-406-5

Kuusipalo, J. 1996: Suomen metsätyypit. Kirjayhtymä Oy. Rauma. 144 s. ISBN 951-26-3892-4

Laine, J. & Vasander, H. 1998: Suotyypit. Kirjayhtymä Oy. Hämeenlinna. 80 s. ISBN 951-26-3396-5

Luontotietojärjestelmä: Ruutinkosken luonnonsuojelualue. Helsingin kaupungin ympäristökeskus, luontotietojärjestelmä (poiminta 6.5.2004). Arvokkaat kasvisto- ja kasvillisuuskohteet, linnustollisesti arvokkaat kohteet, arvokkaat lepakkokohteet. Ote Ruutinkosken luonnonsuojelualueelta.

Priha, M. (toim.) 2003a: Perinnebiotoopin hoitokortti 1, Laidunnus. SYKE, Maa- ja metsätalousministeriö. Paino Erweko Painotuote Oy 2003. 4 s.

Priha, M. (toim.) 2003b: Perinnebiotoopin hoitokortti 3, Peruskunnostus. SYKE, Maa- ja metsätalousministeriö. Paino Erweko Painotuote Oy 2003. 4 s.

Pykälä, J., Alanen, A., Vainio, M. & Leivo, A. 1994: Perinnemaisemien inventointiohjeet. Vesi- ja ympäristöhallituksen monistesarja 559. 106 s. ISBN 951-47-9104-5

Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. & Mannerkoski, I. (toim.) 2001: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus. Helsinki. ISBN 951-37-3594-X

Uhanalaisten eläinten ja kasvien suojelutoimikunnan mietintö, I ja II. Komiteamietintö 1985:43. ISBN (osa) 951-46-7835-4

Valovirta, I. 2005: Vantaanjoki vuollejokisimpukan (*Unio crassus*) elinympäristönä. Luonnontieteellinen keskusmuseo, Eläinmuseo. Helsinki. 7 s., 8 liitettä.

Vähämäki, J., Rantalainen S. 2007: Vantaan ympäristökeskuksen lausunto Pitkäkosken rinnelehtojen ja Ruutinkosken luonnonsuojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelmista. Vantaan kaupunki, Maankäytön ja ympäristön toimiala, Ympäristökeskus. 2s. 31.8.2007.

Väisänen, R. A., Koskimies, P & Lammi, E. 1998: Muuttuva pesimälinnusto. Ota-va, Helsinki. 567 s. ISBN: 951-1-12663-6

Tringa ry:n sähköpostilista. Tringa-verkko. 2005.

Liite 1. Ruutinkosken luonnonsuojelun lajilista

Lista kattaa havaitut lajit, se ei ole kattava lista kaikista alueella esiintyvistä lajeista.

Putkilokasvit

Lihavoidut nimet on katsottu huomionarvoisiksi lajeiksi, koska ne ovat pääkaupunkiseudulla harvinaisia tai muuten vaateliaita lajeja. Useat huomionarvoisista on luokiteltu harvinaiseksi Kurton listauksessa, jolloin niiden harvinaisuusluokka mainitaan lajin jälkeen esim. H (Helsingissä) NT (silmläpidettävä), VU (vaarantunut) tai CR (äärimmäisen uhanalainen). Vuorijalava, tuomipihlaja ja koiranheisi ovat mitä ilmeisimmin istutettua alkuperää.

Tieteellinen nimi	suomi	ruotsi	
<i>Acer platanoides</i>	vaahtera	lönna	
<i>Achillea millefolium</i>	siankärsämä	rölleka	
<i>Actaea spicata</i>	mustakönnänmarja	trolldruva	H NT
<i>Aegopodium podagraria</i>	vuohenputki	kirskål	
<i>Alchemilla sp.</i>	poimulehti	daggkäpa	
<i>Alnus glutinosa</i>	tervaleppä	klibbal	
<i>Alnus incana</i>	harmaaleppä	gråal	
<i>Alopecurus pratensis</i>	nurmipuntarpää	ängskavle	
<i>Amelanchier sp.</i>	tuomipihlaja	häggmispel	
<i>Anemone nemorosa</i>	valkovuokko	vitsippa	
<i>Anemone ranunculoides</i>	keltavuokko	gulsippa	H VU
<i>Angelica sylvestris</i>	karhunputki	stråtta, skogspipa	
<i>Anthriscus sylvestris</i>	koiranputki	hundkåx	
<i>Arctium tomentosum</i>	seittitakiainen	ullig kardborre	
<i>Aster x salignus</i>	pajuasteri	videaster	
<i>Athyrium filix-femina</i>	hiirenporras	majbråken	
<i>Betula pendula</i>	rauduskoivu	vårtbjörk	
<i>Bidens tripartita</i>	tummarusokki	brunskåra	
<i>Calamagrostis canescens</i>	viitakastikka	grenrör	
<i>Calamagrostis epigejos</i>	hietakastikka	bergrör	
<i>Calamagrostis purpurea</i>	korvikastikka	brunrör	
<i>Caltha palustris</i>	rentukka	kabbleka	
<i>Calystegia sepium</i>	karhunköynnös	snårvinda	
<i>Caragana arborescens</i>	siperianhernepensas	sibirisk årtbuske	
<i>Cardamine amara</i>	purolitukka	bäckbråsa	
<i>Carex acuta</i>	viiltosara	vasstarr	
<i>Carex vesicaria</i>	luhtasara	blåstarr	
<i>Cerastium arvense</i>	ketohärkki	fåltarv	
<i>Chelidonium majus</i>	keltamo	skelört	
<i>Cicuta virosa</i>	myrkykeiso	språngört	
<i>Cirsium arvense</i>	pelto-ohdake	åkertistel	
<i>Cirsium helenioides</i>	huopaohdake	brudborste, borstistel	
<i>Convallaria majalis</i>	kielo	liljekonvalj	
<i>Cornus alba</i>	pensaskanukka	rysk kornell	
<i>Cornus sanguinea</i>	mustamarjakanukka	skogskornell	
<i>Cornus sp.</i>	kanukka	kornell	
<i>Corydalis solida</i>	pystykiurunkannus	stor nunneört	
<i>Corylus avellana</i>	pähkinäpensas	hassel	
<i>Crataegus sp.</i>	orapihlaja	hagtorn	
<i>Dactylis glomerata</i>	koiranheinä	hundåxing	
<i>Daphne mezereum</i>	näsiä	tibast	
<i>Deschampsia cespitosa</i>	nurmilauha	tuvtåtel	
<i>Dryopteris carthusiana</i>	metsäalvejuuri	skogsbråken	
<i>Dryopteris filix-mas</i>	kivikkoalvejuuri	tråjon	
<i>Elymus caninus</i>	koiranvehnä	lundelm	
<i>Elymus repens</i>	juolavehna	kvickrot	
<i>Epilobium angustifolium</i>	maitohorsma	mjölkört	
<i>Equisetum arvense</i>	peltokorte	åkerfråken	

<i>Equisetum fluviatile</i>	järvikorte	sjöfräken
<i>Equisetum pratense</i>	lehtokorte	ängsfräken
<i>Equisetum sylvaticum</i>	metsäkorte	skogsfräken
<i>Festuca pratensis</i>	nurminata	ängssvingel
<i>Filipendula ulmaria</i>	mesiangervo	älgräs
<i>Fraxinus excelsior</i>	saarni	ask
<i>Gagea lutea</i>	isokäenrieska	vårlök
<i>Gagea minima</i>	pikkukäenrieska	dvärgvårlök
<i>Galium album</i>	paimenmatara	stormåra
<i>Galium boreale</i>	ahomatara	vitmåra
<i>Galium palustre</i>	rantamatara	vattenmåra
<i>Galium x pomeranicum</i>	piennarmatara	mårakorsning
<i>Geranium sylvaticum</i>	metsäkurjenpolvi	skogsnäva
<i>Geum rivale</i>	ojakellukka	humleblomster
<i>Geum urbanum</i>	kyläkellukka	nejlikrot
<i>Glechoma hederacea</i>	maahumala	jordreva
<i>Hydrocharis morsus-ranae</i>	kilpukka	dyblad H CR
<i>Hypericum maculatum</i>	särmäkuisma	fyrkantig johannesört
<i>Impatiens noli-tangere</i>	lehtopalsami	springkorn
<i>Impatiens parviflora</i>	rikkapalsami	blekbalsamin
<i>Iris pseudacorus</i>	kurjenmiekkä	svärdslilja
<i>Lamium album</i>	valkopeippi	vitplister
<i>Lathyrus pratensis</i>	niittynätkelmä	gulvial
<i>Lemna minor</i>	pikkulimaska	andmat
<i>Lonicera tatarica</i>	rusokuusama	rosentry
<i>Lupinus polyphyllus</i>	komealupiini	blomsterlupin
<i>Lysimachia thysiflora</i>	terttualpi	topplösa
<i>Lysimachia vulgaris</i>	ranta-alpi	strandlysing
<i>Maianthemum bifolium</i>	oravanmarja	ekorrbar
<i>Matricaria matricarioides</i>	pihasaunio	gatkamomill
<i>Matteuccia struthiopteris</i>	kotkansiipi	strutbräken
<i>Melica nutans</i>	nuokkuhelmikkä	bergslok
<i>Mentha arvensis</i>	rantaminttu	åkermynä
<i>Myosotis scorpioides</i>	luhtalemmikki	förgätmigej
<i>Nuphar lutea</i>	ulpukka	gul näckros
<i>Oxalis acetosella</i>	käenkaali	harsyra
<i>Paris quadrifolia</i>	sudenmarja	trollbär
<i>Peucedanum palustre</i>	suoputki	kärrsilja
<i>Phalaris arundinacea</i>	ruokohelpi	rörflen
<i>Phleum pratense</i>	timotei	timotej
<i>Phragmites australis</i>	järviruoko	vass
<i>Pimpinella saxifraga</i>	pukinjuuri	bockrot
<i>Plantago major ssp. major</i>	kyläpiharatamo	groblad
<i>Poa nemoralis</i>	lehtonurmikka	lundgröe
<i>Poa pratensis</i>	niittynurmikka	ängsgröe
<i>Poa trivialis</i>	karheanurmikka	kärrgröe
<i>Populus tremula</i>	haapa	asp
<i>Potentilla palustris</i>	kurjenjalka	kråkklöver
<i>Prunella vulgaris</i>	niittyhumala	brunört
<i>Prunus padus</i>	tuomi	hagg
<i>Ranunculus acris</i>	niittyleinikki	smörblomma
<i>Ranunculus auricomus coll.</i>	kevätleinikki	majranunkel
<i>Ranunculus fallax-ryhmä</i>	kevätlehtoleinikit	mellanranunkler
<i>Ranunculus ficaria</i>	mukulaleinikki	svalört
<i>Ranunculus polyanthemos</i>	aholeinikki	backranunkel
<i>Ranunculus repens</i>	rönsyleinikki	revranunkel
<i>Ranunculus sceleratus</i>	konnaanleinikki	tiggarranunkel
<i>Rhamnus frangula</i>	paatsama	brakved
<i>Ribes alpinum</i>	taikinamarja	degbar
<i>Ribes nigrum</i>	mustaherukka	svarta vinbär, tistron

<i>Ribes rubrum</i> -ryhmä	punaherukka	röda vinbär
<i>Ribes</i> sp.	herukka	vinbär
<i>Ribes spicatum</i>	pohjanpunaherukka	skogsvinbär
<i>Rorippa sylvestris</i>	rikkanenätti	strandfräne
<i>Rosa dumalis</i>	orjanruusu	nyponros
<i>Rubus idaeus</i>	vadelma	hallon
<i>Rumex aquaticus</i>	vesihierakka	hästskräppa
<i>Rumex crispus</i>	poimuhierakka	krusskräppa
<i>Rumex longifolius</i>	hevonhierakka	gårdskräppa
<i>Salix caprea</i>	raita	sälg
<i>Salix myrsinifolia</i>	mustuvapaju	svartvide
<i>Salix phylicifolia</i>	kiiltopaju	grönvide
<i>Salix 'Sibirica'</i>	hopeasalava (hopeapaju)	silverpil
<i>Sambucus racemosa</i>	terttuselja	druvfläder
<i>Scirpus sylvaticus</i>	korpikaisla	skogssäv
<i>Scrophularia nodosa</i>	syyläjuuri	flenört
<i>Scutellaria galericulata</i>	luhtavuohennokka	getnos, frossört
<i>Solanum dulcamara</i>	punakoiso	besksöta
<i>Solidago virgaurea</i>	kultapiisku	gullris
<i>Sorbaria sorbifolia</i>	pihlaja-angervo	rönnspirea
<i>Sorbus aucuparia</i>	pihlaja	rönn
<i>Sparganium erectum</i>	haarapalpakko	stor igelknopp
<i>Stachys palustris</i>	peltopähkämö	knölsyska
<i>Stellaria graminea</i>	heinätähtimö	grässtjärnblomma
<i>Stellaria holostea</i>	kevättähtimö	buskstjärnblomma
<i>Stellaria nemorum</i>	lehtotähtimö	nordlundarv
<i>Symphytum officinale</i>	rohtoraunioyrtti	vallört
<i>Tanacetum vulgare</i>	pietaryrtti	renfana
<i>Taraxacum</i> sp.	voikukka	maskros
<i>Thalictrum flavum</i>	keltaängelmä	ängsruta
<i>Thuja occidentalis</i>	kanadantuija	vanlig tuja
<i>Trientalis europaea</i>	metsätähti	skogstjärna
<i>Trifolium medium</i>	metsäapila	skogsklöver
<i>Trifolium pratense</i>	puna-apila	rödklöver
<i>Trifolium repens</i>	valkoapila	vitklöver
<i>Tripleurospermum inodorum</i>	peltosaunio	baldersbrå
<i>Typha latifolia</i>	leveäosmankäämi	bredkaveldun
<i>Ulmus glabra</i>	vuorijalava	skogsalm
<i>Ulmus laevis</i>	kynäjalava	vresalm
<i>Urtica dioica</i>	nokkonen	brännässla
<i>Valeriana officinalis</i>	rohtovirmajuuri	läkevänderot
<i>Veronica chamaedrys</i>	nurmitädyke	teveronika
<i>Veronica officinalis</i>	rohtotädyke	ärenpris
<i>Viburnum opulus</i>	koiranheisi	olvon
<i>Vicia cracca</i>	hiirenvirna	kråkvicker
<i>Vicia sepium</i>	aitovirna	häckvicker
<i>Viola palustris</i>	suo-orvokki	kärrviol

VU, H CR

Ruutinkoskella havaitut lintulajit sekä näiden parimääräarviot.

U merkitsee uhanalaisuusluokkaa Suomessa, D direktiivilajia

Pareja	Tieteellinen nimi	suomi	ruotsi	U	D
15	<i>Emberiza citrinella</i>	keltasirkku	gulsparv		
13	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	ruokokerttunen	sävsångare		
12	<i>Turdus pilaris</i>	räkättirastas	björktrast		
11	<i>Luscinia luscinia</i>	satakieli	näktergal		
10	<i>Parus major</i>	talitiainen	talgmes		
9	<i>Fringilla coelebs</i>	peippo	bofink		
9	<i>Parus caeruleus</i>	sinitiainen	blåmes		
9	<i>Phylloscopus trochilus</i>	pajulintu	lövsångare		
9	<i>Sylvia communis</i>	pensaskerttu	törnsångare		
8	<i>Acrocephalus palustris</i>	luhtakerttunen	kärrsångare		
7	<i>Carduelis chloris</i>	viherpeippo	grönfink		
6	<i>Columba palumbus</i>	sepelkyyhky	ringduva		
6	<i>Sylvia borin</i>	lehtokerttu	trädgårdssångare		
5	<i>Turdus merula</i>	mustarastas	koltrast		
5	<i>Motacilla alba</i>	västäräkki	sädesäråla		
4	<i>Carpodacus erythrinus</i>	punavarpunen	rosenfink		
3	<i>Pica pica</i>	harakka	skata		
3	<i>Actitis hypoleucos</i>	rantasipi	drillsnäppa		
3	<i>Emberiza schoeniclus</i>	pajusirkku	sävsparv		
2	<i>Anas platyrhynchos</i>	sinisorsa	gräsand		
2	<i>Hippoboscus icterina</i>	kultarinta	härmsångare		
1	<i>Corvus corone cornix</i>	varis	kråka		
1	<i>Erithacus rubecula</i>	punarinta	rödhake		
1	<i>Anas penelope</i>	haapana	bläsand		
1	<i>Bucephala clangula</i>	telkkä	knipa		
1	<i>Carduelis carduelis</i>	tikli	steglits		
1	<i>Columba oenas</i>	uuttukyyhky	skogsduva		
1	<i>Gallinula chloropus</i>	liejukana	rörhöna	VU	
1	<i>Muscicapa striata</i>	harmaasieppo	grå flugsnappare		
1	<i>Oriolus oriolus</i>	kuhankeittäjä	sommargylling		
1	<i>Sterna hirundo</i>	kalatiira	fisktärna		I

161 reviiä

Muut eläimet

Lajeista on tieto Luontotietojärjestelmässä (Luontotietojärjestelmä 2004).

Lajin perässä mainitaan luontodirektiivin liite, jossa lajit on mainittu.

<i>Aphelocheirus aestivalis</i>	virtalude	vattenfis	
<i>Eptesicus nilssoni</i>	pohjanlepakko	nordisk fladdermus	IV
<i>Myotis daubentoni</i>	vesisiippa	vattenfladdermus	IV
<i>Lutra lutra</i>	saukko	utter	II
<i>Unio crassus</i>	vuollejokisimpukka	tjockskalig målarmussla	IV

2 1509 3
* UUDENMAAN LÄÄNINHALLITUS
PL 110 00521 HELSINKI
Ratapihantie 9, puh 90-17351

15.STJ/1 LIITE 2
Khs 25.6.1990

PÄÄTÖS YMT629

Helsinki 5.6.1990

Dno 09126 361 89 127

ASIA Hakemus luonnonsuojelualueen rauhoittamiseksi
HAKIJA Helsingin kaupunki
HAKEMUS 16.6.1989

Luonnonsuojelualueen sijainti

Kunta: Helsinki
Kylä: Niskala
Tiloilla: Nackböle RNo 1:3
Långfors RNo 1:5

Kylä: Haltialan yksinäistalo
Tiloilla: Långfors I RNo 1:1
Tomtbacka RNo 1:2

Luonnonsuojelualueen kuvaus

Ruutinkosken lehto kuuluu valtakunnalliseen lehtojensuojeluohjelmaan. Varsinaisen lehto-alueen lisäksi rauhoitettavaksi haettuun alueeseen on otettu mukaan rantaniittyä. Varsinkin keväisin kukkivat lehtolajit muodostavat alueella laajoja kasvustoja. Rauhoitettu kynäjalava kasvaa alueella luonnonvaraisena. Pesivään linnustoon kuuluvat satakieli sekä luhta- ja viitakerttunen. Alueen pinta-ala on 8,5 ha.

Rauhoittamisen tarkoituksena on arvokkaan lehto- ja rantaniittyalueen suojeleminen luontoa muuttavilta toimenpiteiltä.

Korvaus

Hakija ei ole ilmoittanut vaativansa luonnonsuojelulain 11 a §:n mukaista taloudellisten menetysten korvaamista.

JAKELU

Päätös Helsingin kaupunki

TIEDOKSI Ympäristöministeriö
Uudenmaan läänin maanmittauskonttori
Helsingin seutukaavaliitto
Helsingin poliisilaitos

Leimaverotta

LAUSUNNONANTAJAT

Ympäristöministeriö 12.10.1989
Uudenmaan läänin maanmittauskonttori 9.11.1989

LÄÄNINHALLITUKSEN RATKAISU JA PERUSTELUT

Läsninhallitus määrää oheiseen karttaan punaisella rajatun alueen rauhoitetuksi luonnonsuojelualueeksi.

Rauhoitusmääräykset

1. Alueella on kielletty:

- ojien kaivaminen, vesien perkaaminen ja patoaminen sekä kaikenlainen muu kallio- ja maaperän vahingoittaminen, muuttaminen ja sen ainesten ottaminen
- metsästys sekä kaikenlainen eläinten häirittäminen ja pesien vahingoittaminen
- onkiminen kosken alueella
- matojen kaivaminen maasta muualta kuin osoitetusta paikasta
- kaikenlaisten eläin- ja kasvinäytteiden keruu ilman läsninhallituksen lupaa
- liikkuminen osoitettujen polkureittien ulkopuolella
- kasvien tai niiden osien kerääminen tai vahingoittaminen
- tulenteke, telttailu ja muu leirielämä
- liikkuminen pyörällä
- roskaaminen
- koirien kuljettaminen kytkemättöminä
- suunnistus- sekä muut maastokilpailut ja harjoitukset
- muiden kuin luonnonsuojelualueen virkistys-, opetus- ja tutkimustarpeita palvelevien teiden ja laitteiden rakentaminen
- kaikenlainen muu toiminta, joka saattaa muuttaa alueen maisemakuvaa tai vaikuttaa epäedullisesti kasviston ja eläimistön säilymiseen alueella

2. Alueella on sallittu edellä olevien säännösten estämättä:

- liikkuminen alueella merkittyjä polkuja pitkin jalan tai hiihtäen
- korkeajännitelinjojen edellyttämät huoltotyöt, kemiallisten torjunta-aineiden käyttö on kuitenkin kielletty
- karjan tai lampaiden laiduntaminen niittyalueilla
- alueen opastusta palvelevien rakenteiden rakentaminen ja huolto
- joenylityspaikan rakentaminen läsninhallituksen hyväksymän suunnitelman mukaisesti

- aluetta saadaan hoitaa ja käyttää lääninhallituksen vahvistaman käyttö- ja hoitosuunnitelman mukaisesti; suunnitelmassa esitetään metsien hoitaminen, ulkoilureittien, luontopolkujen ja opasrakenteiden rakentaminen, käytön kanavoiminen sekä toimenpiteet arvokaiden luontokohteiden säilyttämiseksi

3. Edellä olevista määräyksistä saadaan lääninhallituksen luvalla poiketa sikäli kun se on luonnonsuojelualueen hoidon ja käytön kannalta perusteltua.

Hakija velvoitetaan merkitsemään rauhoitus maastoon lääninhallituksen hyväksymällä tavalla. Ohjeet annetaan erikseen.

Sovelletut oikeushjeet

Luonnonsuojelulaki 9, 11 ja 17 §

KUULUTTAMINEN

Lääninhallitus kuuluttaa tästä päätöksestä niin kuin julkisista kuulutuksista on säädetty ja tiedonanto siitä julkaistaan virallisessa lehdessä.

MUUTOKSENHAKU

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Valitusosoitus on liitteenä.

Maaherra

Eva-Riitta Siitonen

Ylitarkastaja

Jorma Jantunen

LIITTEET

kartta
valitusosoitus

HELSINGIN KAUPUNGINVALTUUSTO
HELSINGFORS STADSFULLMÄKTIGE

RUUTINKOSKI

UOJELUALUEEN PERUSTAMINEN
HELSINGIN KAUPUNGIN MAILLE

kaupungin omistamat
alueet
staden tillhöriga
områden

suojeltavaksi ehdotettu
alue (asemakaavaluonnoksen
mukainen)
område vilket föreslås
skyddas (sammenfaller med
stadsplaneförslaget)

GROTENSFORS

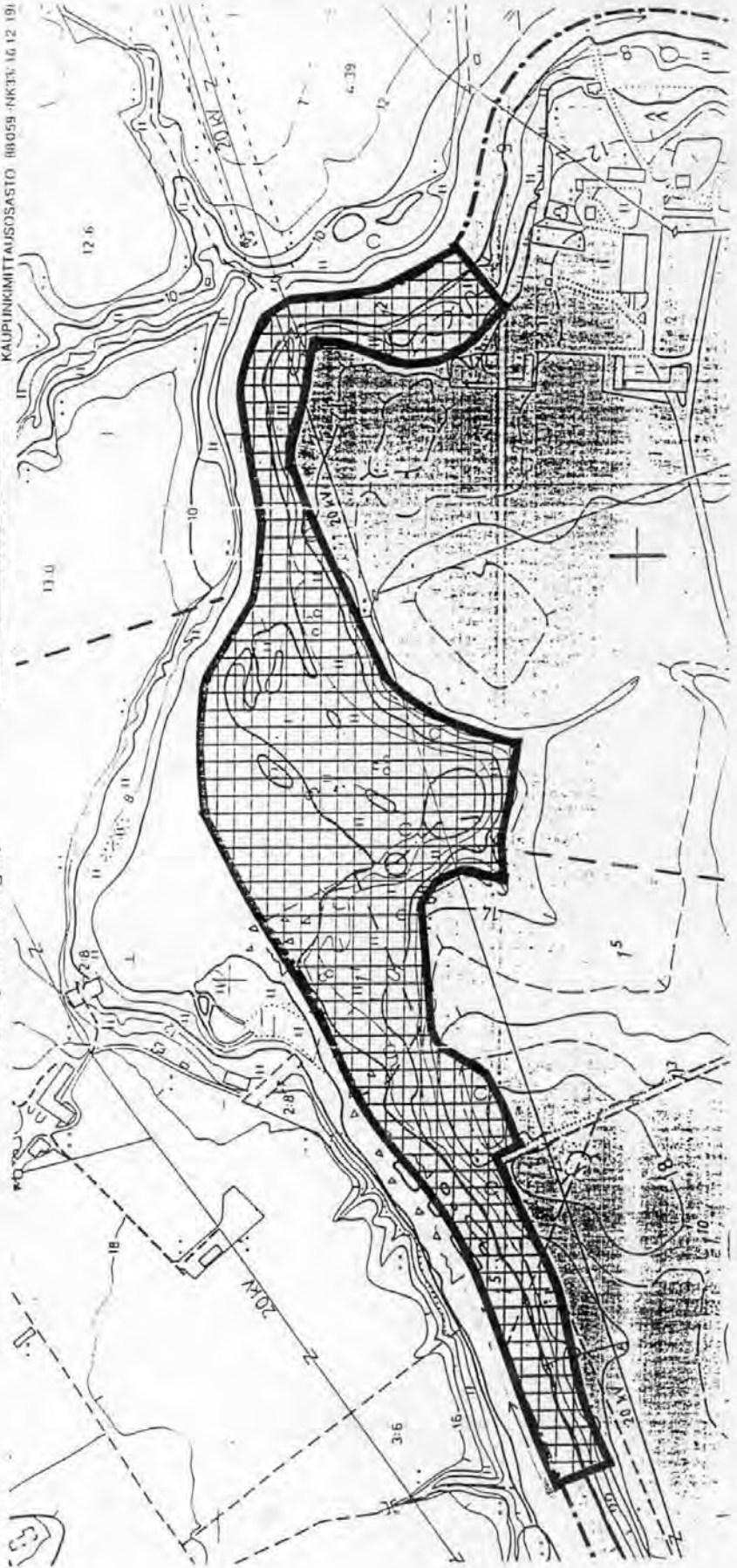
INRÄTTANDE AV SKYDDSDOMRÅDE
PÅ HELSINGFORS STADS MARKER

1 : 4 000

0 100 200 m

KAUPUNKIMITTAUSOSASTO (88059-NK31-16.12.19)

Lähtyy Uudenmaan lääninhallituksen
tänään antamaan päätökseen N:o 777/19

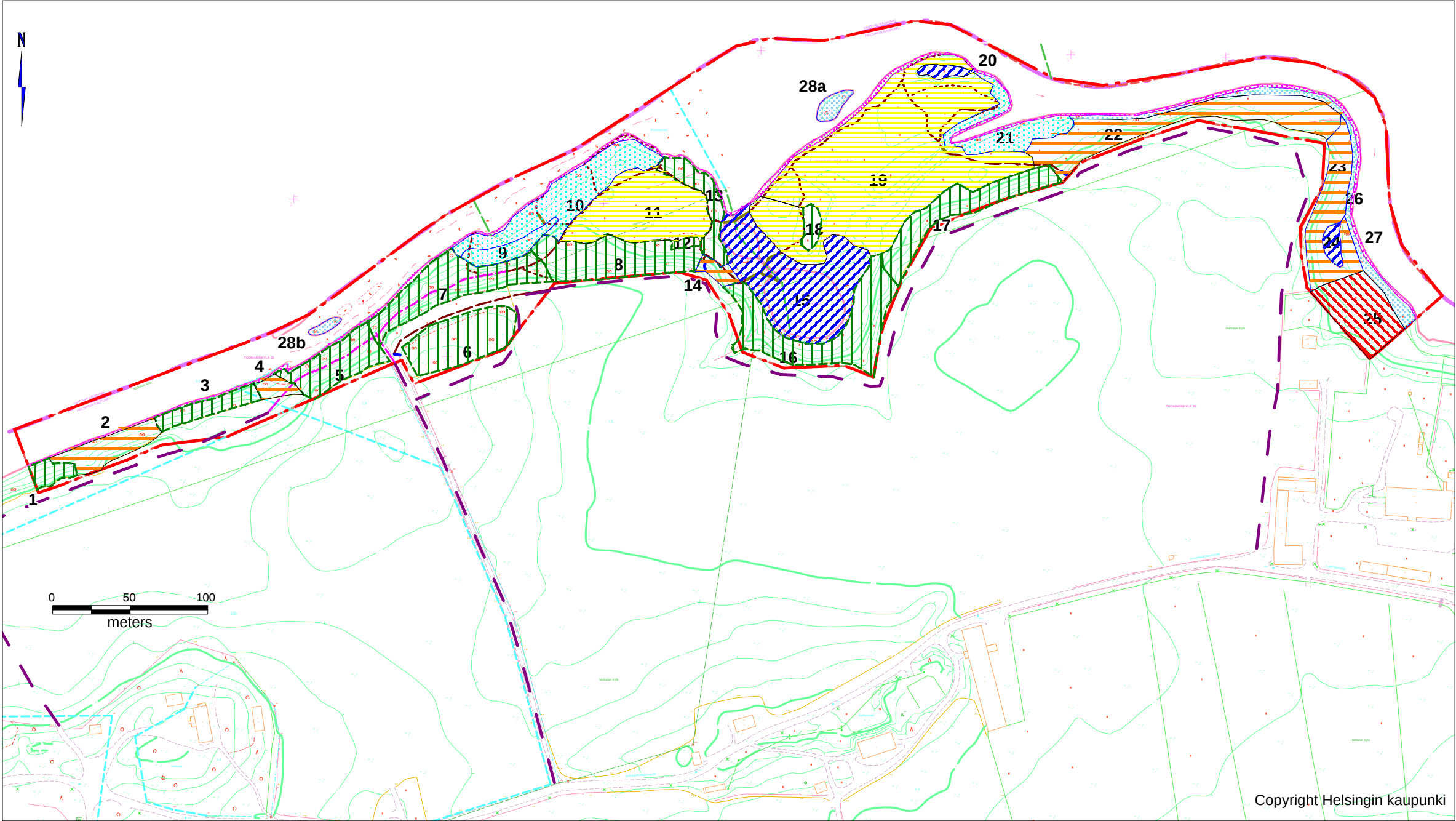
Helsingissä,

kesäkuun 5 päivänä 1990.

Yliarkstala
Överinspektör

Jorma Jantunen

Leima:

Copyright Helsingin kaupunki

Merkintöjen selitykset

Tuore lehto

Rantametsä

Rantakasvillisuus

Niitty

Rinneniitty

Laidun

Lampi ja juolua

Kuvion numero

Luonnonsuojelualueen raja

Ruutinkosken hoito- ja käyttösuunnitelma

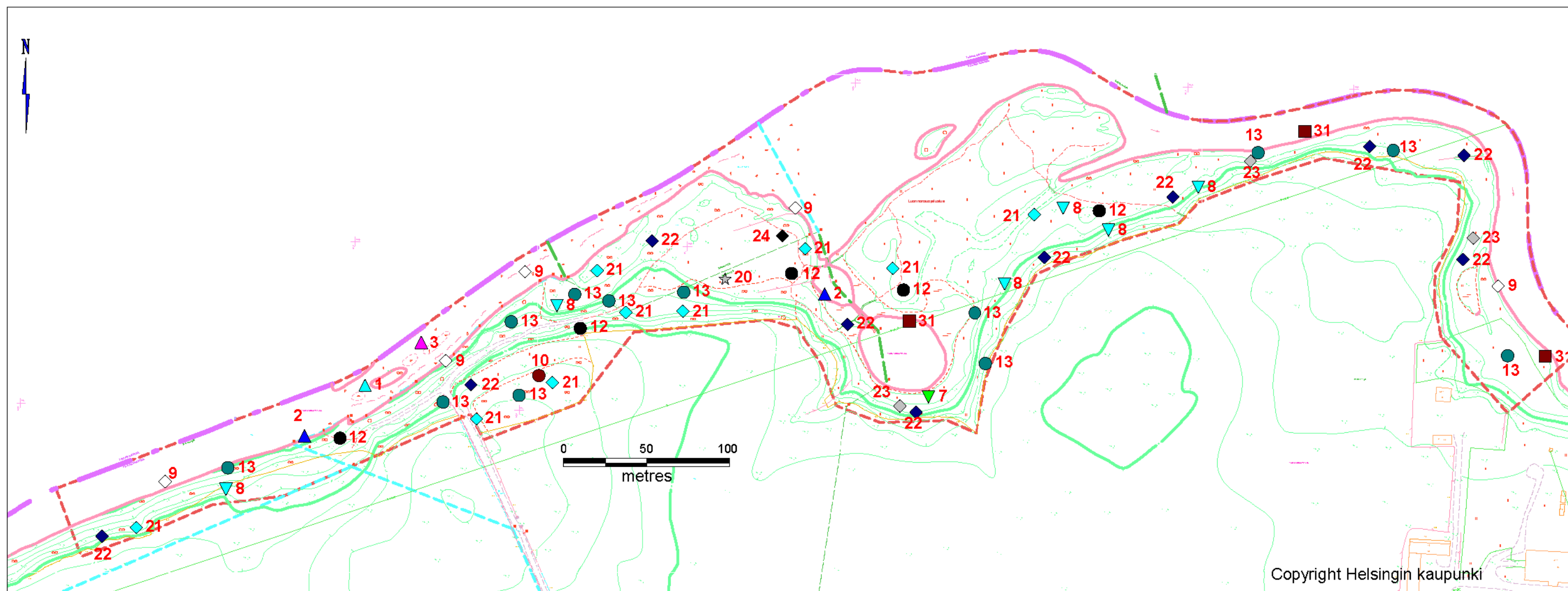
Helsingin ympäristökeskus

Kartta 1. Elinympäristöjen raja, numerointi ja luonnonsuojelualueen raja

laatinut Luontotieto Keiron Oy / H. Johansson, S. Pimenoff

27.2.2007

Mittakaava 1:3000

Copyright Helsingin kaupunki

- ▲ 1 Haapana
- ▲ 2 Sinisorsa
- ▲ 3 Telkkä
- ▼ 7 Uuttukyyhky
- ▼ 8 Sepelkyyhky
- ◇ 9 Västäräkki
- 10 Punarinta

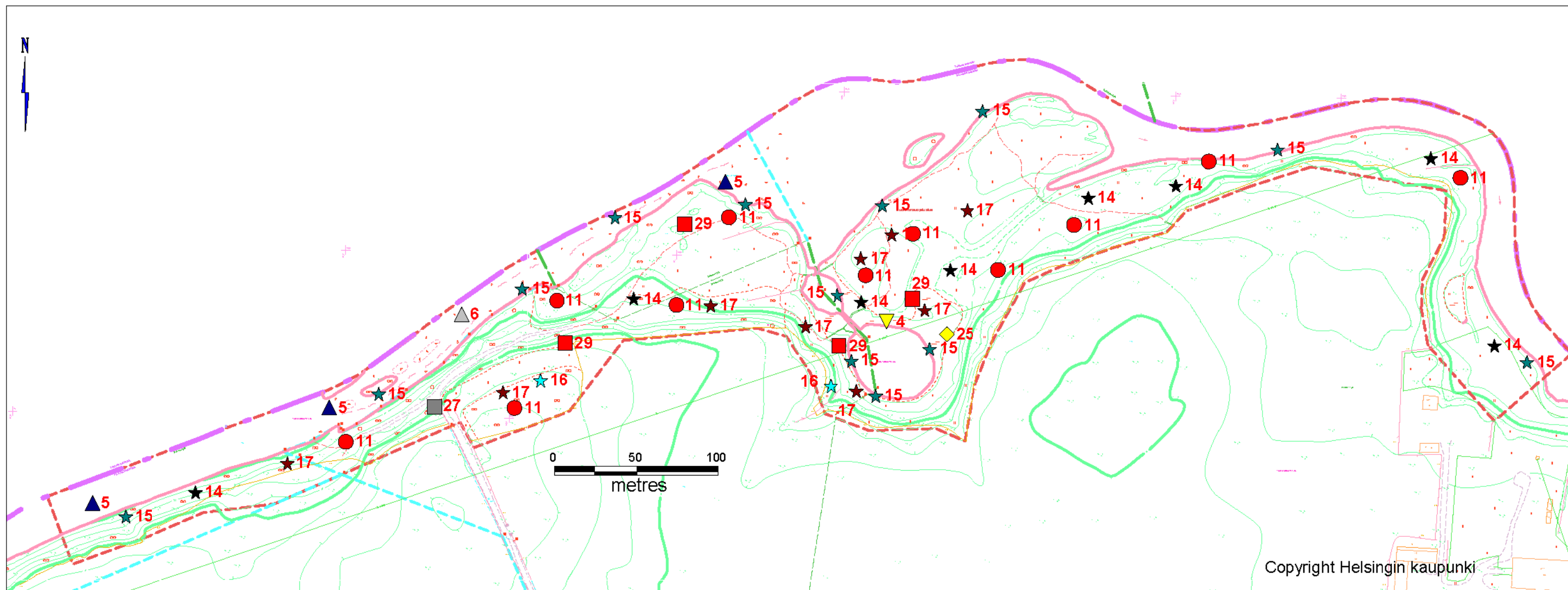
- 12 Mustarastas
- 13 Räkättirastas
- ★ 20 Harmaasieppo
- ◇ 21 Sinitiainen
- ◆ 22 Talitiainen
- ◇ 23 Harakka
- ◆ 24 Varis
- 31 Pajusirkku

Ruutinkosken hoito- ja käyttösuunnitelma
Helsingin ympäristökeskus

Kartta 2. Lintuhavaintojen sijainti:
runsaat lajit

Mittakaava 1:3500, 27.2.2007

Laatinut Luontotieto Keiron Oy / J. Ekroos

- ▼ 4 Liejukana
- ▲ 5 Rantasipi
- ▲ 6 Kalatiira
- 11 Satakieli
- ★ 14 Luhtakerttunen
- ★ 15 Ruokokerttunen

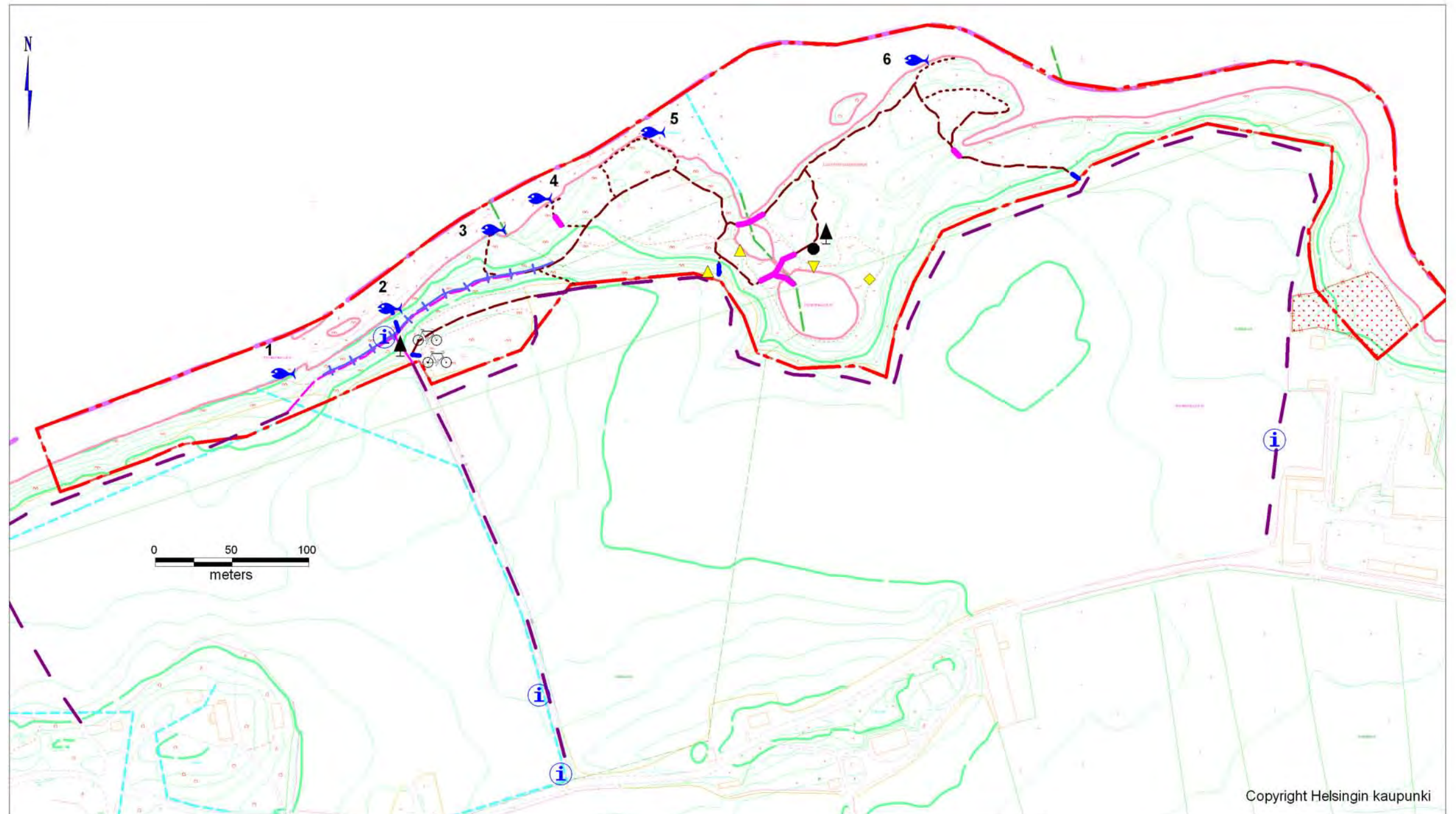
- ★ 16 Kultarinta
- ★ 17 Pensaskerttu
- ◆ 25 Kukankeittäjä
- 27 Tikli
- 29 Punavarpunen

Ruutinkosken hoito- ja käyttösuunnitelma
Helsingin ympäristökeskus

Kartta 3. Lintuhavaintojen sijainti:
huomionarvoiset lajit sekä yölaulajat

Mittakaava 1:3500, 27.2.2007

Laatinut Luontotieto Keiron Oy / J. Ekroos

Merkintöjen selitykset		
— Ulkoilupolku	1 Kalastuspaikka ja nro	Jalava
— Luontopolku	Pyöräteline	Liejukana ja kuhankeittäjä
— Esteetön polku	Opastetaulu	Laidun ja aita
— Rantapolku	Jäte-astia	Luonnonsuojelun alueen raja
— Raput	Penkki tai pöytäryhmä	
	Pitkospuut	

Ruutinkosken hoito- ja käyttösuunnitelma

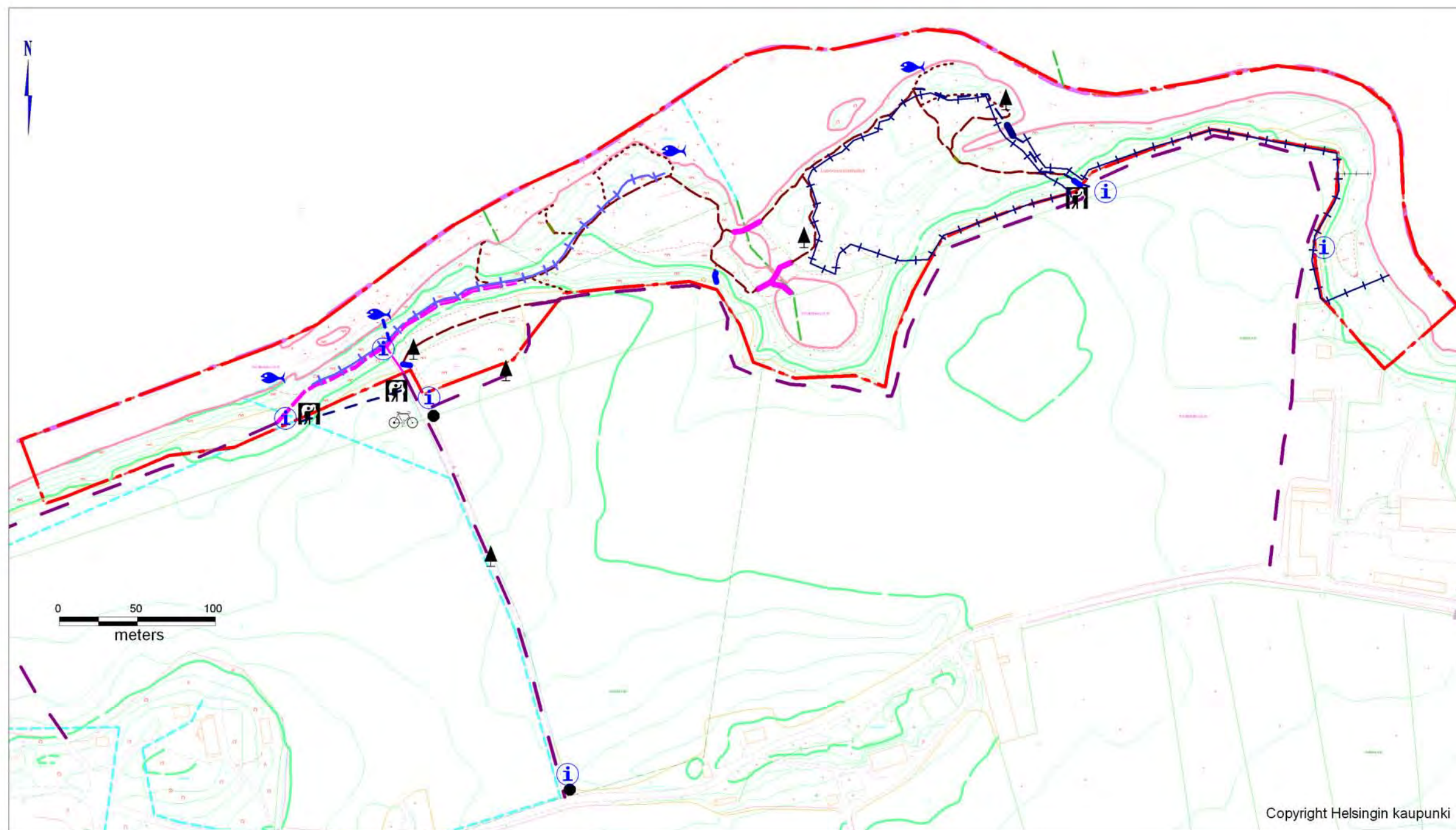
Helsingin ympäristökeskus

Kartta 4. Nykyiset toiminnot ja erityiset luontoarvot

laatinut Luontotieto Keiron Oy /S. Pimenoff

27.2.2007

Mittakaava 1:3000

Copyright Helsingin kaupunki

Merkintöjen selitykset

— Ulkoilupolku	— Silta	▲ Penkki tai pöytäryhmä
— Luontopolku	— Suunniteltu polku	🚲 Pyöräteline
— Esteetön polku	🚶 Portti	🐟 Kalastuspaikka
— Rantapolku	+ Kaide	🌿 Laitumen aita
— Raput	ⓘ Opastetaulu	🔴 Luonnonsuojelualan raja
— Pitkospuut	● Jäte-astia	

Ruutinkosken hoito- ja käyttösuunnitelma

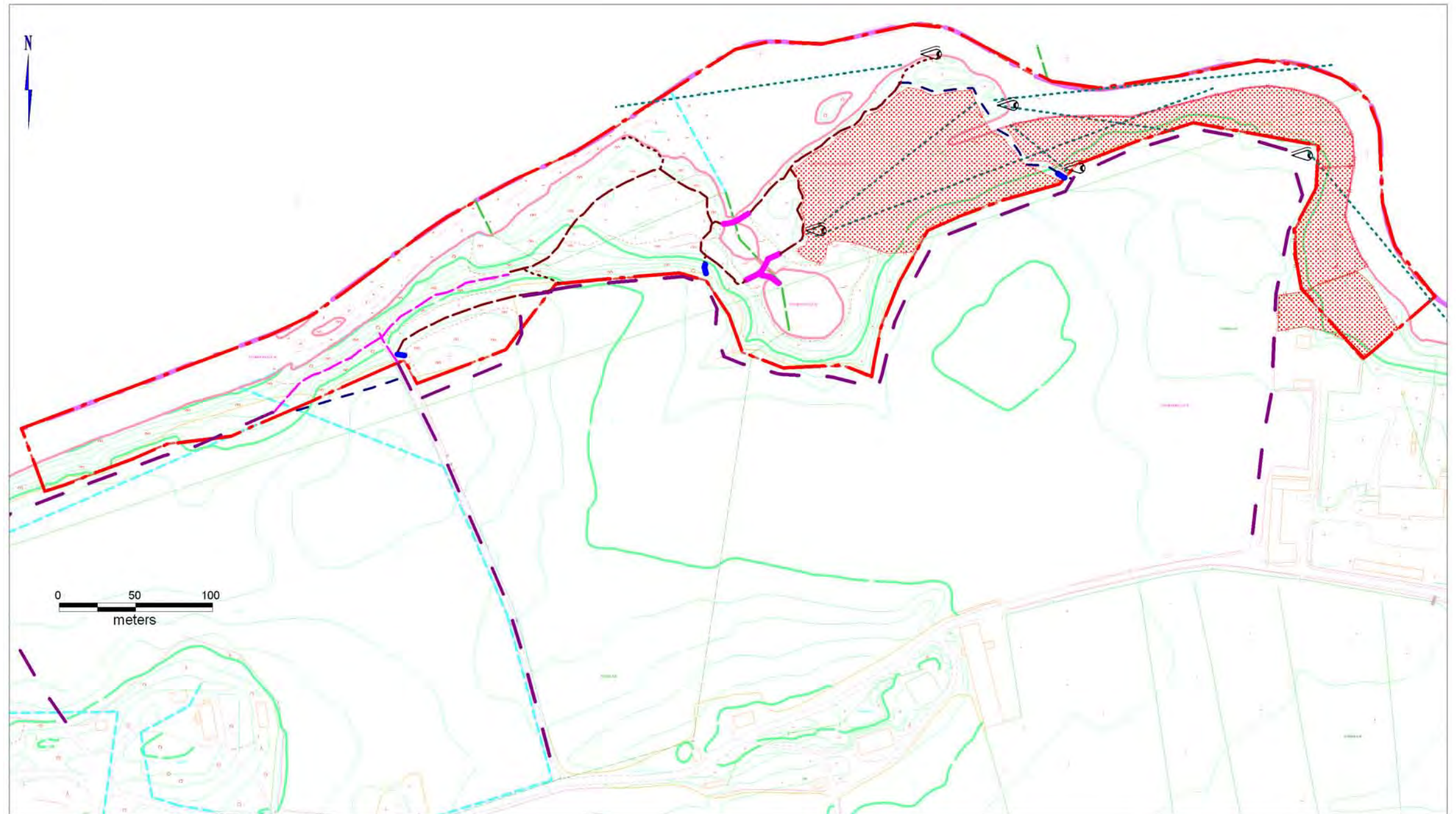
Helsingin ympäristökeskus

Kartta 5. Suunnitellut toiminnot ja rakenteet

laatinut Luontotieto Keiron Oy /S. Pimenoff

11.4.2007

Mittakaava 1:3000

Merkintöjen selitykset

	Pitkospuut
	Ulkoilupolku
	Luontopolku
	Esteetön polku
	Rantapolku
	Raput
	Suunniteltu polku
	Suunniteltu näköalapaikka
	Suunniteltu näkymälinja
	Suunniteltu laidun
	Luonnonsuojelualueen raja

Ruutinkosken hoito- ja käyttösuunnitelma

Helsingin ympäristökeskus

Kartta 6. Suunnitellut laitumet ja näkymät
sekä polusto

laatinut Luontotieto Keiron Oy /S. Pimenoff

11.4.2007

Mittakaava 1:3000

KUVAILULEHTI / PRESENTATIONSBLAD / DOCUMENTATION PAGE

Julkaisija Utgivare Publisher	Helsingin kaupungin ympäristökeskus Helsingfors stads miljöcentral City of Helsinki Environment Centre	Julkaisuaika/Utgivningstid/ Publication time Huhtikuu 2008 / April 2008	
Tekijä(t)/Författare/Author(s)		Luontotieto Keiron Oy	
Julkaisun nimi Publikationens titel Title of publication		Ruutinkosken luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma Skötsel- och nyttjandeplan för Grotensfors skyddsområde Management plan for the Ruutinkoski Nature Conservation Area	
Sarja Serie Series		Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja Helsingfors stads miljöcentral's publikationer Publications by City of Helsinki Environment Centre	Numero/Nummer/No. 5/2008
ISSN 1235-9718		ISBN 978-952-223-134-5	ISBN (PDF) 978-952-223-135-2
Kieli Språk Language		Koko teos / Hela verket / The work in full Yhteenveto/Sammandrag/Summary Taulukot/Tabeller/Tables Kuvatekstit/Bildtexter/Captions	fin fin, sve fin fin
Asiasanat Nyckelord Keywords		Ruutinkoski, luonnonsuojelu, luonnonhoito, lehto, Vantaajoki, kalastus Grotensfors, naturskydd, naturvård, lund, Vanda å, fiske Ruutinkoski, nature conservation, nature management, herb rich forest, Vantaajoki river, fishing	
Lisätietoja Närmare upplysningar Further information		Pekka Paaer / Tiia Stén, Puh./tel. (09) 310 64316 Kaarina Heikkonen, Puh./tel. (09) 310 31581 Sähköposti/e-post/e-mail: etunimi.sukunimi@hel.fi/ förnamn.efternamn@hel.fi / first name.surname@hel.fi	
Tilaukset Beställningar Distribution		Helsingin kaupungin ympäristökeskus, Asiakaspalvelu PL 500, 00099 Helsingin kaupunki Helsingfors stads miljöcentral, Kundtjänst PB 500, 00099 Helsingfors stad City of Helsinki Environment Centre, Customer Service P.O. Box 500, FIN-00099 CITY OF HELSINKI Puh./tel. +358-9-310 13000 Sähköposti/e-post/e-mail: ymk@hel.fi	

Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 2007

1. Pönkä, A., Åberg, R., Kalso, S. Salaattien mikrobiologinen laatu Helsingissä kesällä 2006
2. Marttila, H. Helsingin lammet
3. Gorbatow, M. Uiminen Helsingissä
4. Yrjölä, R. Vuosaaren satamahankkeen linnustoseuranta 2006
5. Pellikka, K., Räsänen, M., Viljamaa, H. Kasviplanktonin suhde ympäristömuuttujiin Helsingin ja Espoon merialueella vuosina 1969 - 2003
6. Lahti, T., Gouatarbès, B., Markula, T. Helsingin kaupungin meluselvitys 2007
7. Lahti, T., Gouatarbès, B., Markula, T. Helsingfors stads bullerutredning 2007
8. Weckström, M. Katsaus Euroopan kaupungeissa tehtyihin ilmansuojelun toimintaohjelmiin
9. Pönkä, A., Kalso, S. Pirtelöiden mikrobiologinen laatu Helsingissä
10. Viinanen, J. Helsingin kaupungin varautumissuunnitelma ilman epäpuhtauspitoisuuksien äkilliseen kohoamiseen
11. Viinanen, J. Helsingfors stads beredskapsplan för episoder med höga halter av luftföroreningar
12. Huuska, P., Miinalainen, M. (toim.). Katsaus Helsingin ympäristön tilaan 2007
13. Hakkarainen, T., Kallionpää, S., Pönkä, A. EU-uimarantojen hygieeninen taso Helsingissä vuonna 2007
14. Tervahattu, H., Kupiainen, K., Pirjola, L., Viinanen, J. Tutkimuksia katupölyn vähentämiseen tähtäävistä toimenpiteistä. KAPU-projektin loppuraportti.
15. Autio, L., Munne, P., Muurinen, J., Pellikka, K., Pääkkönen, J.-P., Räsänen, M. Helsingin ja Espoon meri-alueen tila vuosina 2002 - 2006. Jätevesien vaikutusten velvoitetarkkailu.
16. Lehto, T., Tikkanen, P. Ruokaleivän suola- ja ravintokuitupitoisuus helsinkiläisissä leipomoissa ja vähittäismyymälöissä

Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 2008

1. Puttonen, J., Terhemaa, L. Jätehuolto Helsingin venesatamissa vuonna 2007
2. Vuorela, M., Koskela, T., Kauppinen, I. Helsingin kaupungin ympäristöjohtamisen arviointi
3. Luontotieto Keiron Oy. Haltialan aarnialueen luonnonsuojelun hoito- ja käyttösuunnitelma
4. Luontotieto Keiron Oy. Pitkälän alueen luonnonsuojelun hoito- ja käyttösuunnitelma
5. Luontotieto Keiron Oy. Ruutinkosken luonnonsuojelun hoito- ja käyttösuunnitelma

Julkaisuluettelo: <http://www.hel.fi/ymk/julkaisut>

Julkaisujen tilaukset: Helsingin kaupungin ympäristökeskus, Asiakaspalvelu
PL 500, 00099 Helsingin kaupunki, puh. (09) 310 13000, faksi (09) 310 31613,
sähköposti ymk@hel.fi